

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН,
УПРАВЛІННЯ І БІЗНЕСУ
КАФЕДРА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
та завдання для самостійної роботи студентів
з дисципліни

ПСИХОЛОГІЯ

для студентів	першого курсу
підготовки	першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань	23 Соціальна робота
спеціальності	231 Соціальна робота
освітньо-професійної програми	Соціальний бізнес та соціально- економічна безпека
факультет	Міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Хмельницький 2024 р.

Методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи студентів з дисципліни «Психологія» для студентів 1 курсу на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти, галузі знань – 23 «Соціальна робота», спеціальності 231 «Соціальна робота», освітньо-професійної програми «Соціальний бізнес та соціально-економічна безпека»

РОЗРОБНИКИ: Фролова М.Е., старший викладач кафедри державного управління і місцевого самоврядування.

Методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи студентів затверджені на засіданні кафедри державного управління і місцевого самоврядування

Протокол №1 від 30.08.2024 року

В.о. завідувача кафедри

Вікторія ФІЛІПОВА

УЗГОДЖЕНО:

З НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИМ ВІДДІЛОМ (для першого та другого рівнями вищої освіти)

Реєстраційний номер №14/104-04.09.2024

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ»

Метою дисципліни є: забезпечення майбутніх фахівців знаннями з загальної психології, на основі теоретичних знань озброїти уміннями і навичками визначення психологічного контексту в умовах практичної діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети

ЗК14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

Очікувані результати навчання.

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами

ПРН 2. Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань..

ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів передбачає самостійне вивчення окремих теоретичних питань тем дисципліни, виконання індивідуальних робіт, підготовка до практичних занять, підготовка до поточного і рубіжного контролю.

Обов'язкова самостійна робота

Обов'язкова самостійна робота студентів передбачає самостійне вивчення окремих теоретичних питань тем дисципліни.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Зміст психології як науки про людину. Напрямки зарубіжної психології. Становлення психології в Україні.	5
2	Тема 2 Природа психіки і свідомості. Розвиток психіки в онтогенезі. Основні функції психіки. Свідомість, її характеристика та функції.	10

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
3	Тема 3. Поняття особистості у психології. Самосвідомість. «Я-концепція» та її компоненти: когнітивний, емоційно-оцінний, поведінковий. Самооцінка — центральний компонент «Я-концепції»: за рівнем (висока, середня, низька); за співвіднесенням з реальними успіхами (адекватна, неадекватна); за особливістю функціонування (конфліктна, безконфліктна). Рівень домагань. Самоповага. Формування та розвиток особистості. Шляхи, умови, фактори особистісного зростання. Стадії розвитку особистості.	10
4	Тема 4 Діяльність як активність особистості. Види людської діяльності (спілкування, гра, навчання, праця); їх освоєння і розвиток. Творча діяльність.	10
5	Тема 5 Мова і мовлення. Спілкування. Засоби спілкування. Функції спілкування. Різновиди спілкування.	5
6	Тема 6. Відчуття. Сприймання. Поняття про сприймання. Різновиди сприймань. Властивості сприймань. Спостереження і спостережливість	5
7	Тема 7. Уява. Увага. Поняття про уяву. Зв'язок уяви з об'єктивною дійсністю. Фізіологічне підґрунтя уяви. Процес створення образів уяви. Різновиди уяви. Уява і особистість. Поняття про увагу. Фізіологічне підґрунтя уваги. Теорії уваги. Моделі уваги. Різновиди і форми уваги. Властивості уваги.	5
8	Тема 8 Пам'ять. Теорії пам'яті. Різновиди пам'яті. Запам'ятовування та його різновиди. Забування та його причини. Індивідуальні особливості.	10
9	Тема 9 Мислення. Розумові дії та операції мислення. Процес розуміння. Процес розв'язання завдань. Індивідуальні особливості мислення.	5
10	Тема 10 Емоції і почуття. Характеристика емоційних станів. Емоційні властивості людини. Розуміння емоцій інших людей та емоційна здатність. Ідентифікація емоцій за мімікою та пантомімікою. Керування емоціями. Емоційна поведінка. Емоційні типи	5
11	Тема 11 Воля. Фази та ознаки вольових дій, їх стимулювання. Етапи вольових дій. Безвілля, його причини і переборення.	10

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
12	Тема 12 Потреби, мотиви, мотивації особистості. Фактори, які визначають рівень мотивації досягнення. Просоціальні (суспільно-значущі) мотиви. Альтруїзм і емпатія як мотиви. Мотив афіліації. Зовнішні та внутрішні цілі. Психологічні особливості зовнішньої та внутрішньої мотивації.	10
Разом		90

Вибіркові види і форми самостійної роботи студентів

Студент, що має бажання поглибленого вивчення дисципліни, цікавиться науковою роботою в галузі або бажає покращити загальний бал у рейтингу, може виконати додаткові завдання, що відносяться до вибірових видів самостійної та індивідуальної роботи студентів.

Студенти мають право приймати участь у олімпіадах, що проводяться у ХНТУ та інших вищих навчальних закладах України. У разі, якщо студент приймає участь у відбіровому турі олімпіади, він отримує додаткову кількість балів лише за умов здобуття призового місця. У випадку участі у турах олімпіади, вищих за відбіровий, студент обов'язково отримує додаткову кількість балів на підставі документу, що підтверджує його участь у олімпіаді (диплому учасника олімпіади, диплому за отримання призового місця, подяки оргкомітету за участь у олімпіаді тощо).

Кожен студент має право обрати практичне індивідуальне завдання на тему, яка вказується викладачем, що проводить лекційні заняття. Тема практичного індивідуального завдання вказується з огляду на необхідність поглиблення знань студента. Студент разом з викладачем формують перелік питань, що мають бути висвітлені у роботі. Оформлене індивідуальне завдання має бути захищеним після перевірки його змісту викладачем. Захист індивідуальної роботи відбувається під час практичного заняття у формі доповіді з презентацією на тему, що висвітлюється.

<i>Види самостійної та індивідуальної роботи</i>	<i>Рекомендова на література</i>	<i>Планові терміни виконанн</i>	<i>Форми контрол ю та</i>	<i>Макси-мальн а</i>
---	---	--	----------------------------------	-----------------------------

		я	звітності	кількість балів
- практичне індивідуальне завдання з презентацією матеріалів за темами	Наукові видання, публікації	протягом семестру		5
- виступ з додатковою доповіддю теми дисципліни на практичному занятті, науковому семінарі	Наукові видання, публікації			5
- участь у конференціях, олімпіадах з дисципліни	Наукові видання, публікації		публікація статті, диплом	10
- підготовка статті, роботи на конкурс				10
Всього балів за вибіркові види самостійної та індивідуальної роботи				max 10

Загальна кількість балів за вибіркові види самостійної та індивідуальної роботи не може перевищувати 10 балів. Ці бали студент може отримати для підвищення підсумкової оцінки.

Завдання до самостійної роботи за темами

Тема № 1. Зміст психології як науки про людину.

Мета: глибше зрозуміти сутність психології як науки та її прикладне значення для вивчення людини. Розглянути основні напрями досліджень у сучасній психології; сучасні тенденції, методи досліджень та актуальні теми в психологічній науці.

Основні питання

1. Предмет та завдання психології. Основні галузі психології. Місце психології в системі наук.
2. Методи психології, їх загальна характеристика.
3. Основні етапи розвитку психології.
4. Напрямки зарубіжної психології.

5. Становлення психології в Україні.

• Теоретичний аналіз основних напрямків зарубіжної психології:

- Охарактеризуйте основні школи та напрямки зарубіжної психології (психоаналіз, біхевіоризм, когнітивна психологія, гуманістична психологія).
- Наведіть приклади ключових теорій та концепцій, які розробили засновники кожного напрямку (З. Фрейд, Дж. Уотсон, А. Маслоу тощо).
- Проаналізуйте, як ідеї цих напрямків вплинули на розвиток психології в цілому.

• Порівняння основних підходів у психології:

- Порівняйте психоаналіз і біхевіоризм. Чим вони відрізняються в розумінні природи психічних процесів?
- Зіставте гуманістичну психологію і когнітивний підхід. Як ці школи трактують проблему особистісного зростання?

• Становлення та розвиток психології в Україні:

- Опишіть основні етапи розвитку психології як науки в Україні.
- Видатні українські психологи: підготуйте короткі біографії та наукові досягнення таких вчених, як Г. С. Костюк, С. Л. Рубінштейн, В. А. Роменець.
- Дослідите, як радянська психологія вплинула на розвиток української психологічної науки.

• Практичне завдання – аналіз сучасних підходів:

- Дослідите сучасні зарубіжні психологічні підходи (позитивна психологія, нейропсихологія) і їхній вплив на практичну психологію в Україні.
- Напишіть есе на тему: "Вплив зарубіжної психології на сучасну українську практику".

• Дискусія:

- Підготуйтеся до дискусії на тему "Чи можна вважати сучасну українську психологію незалежною від зарубіжного впливу."

Тема № 2 Природа психіки і свідомості.

Мета: краще зрозуміти природу психіки та свідомості, а також їх ролі у поведінці та діяльності людини і розвинути критичне мислення щодо природи психіки та свідомості.

Основні питання

1. Психіка як властивість високоорганізованої матерії. Поява і розвиток форм психічного відображення.
2. Рефлекторна природа психіки. Стадії розвитку психіки. Розвиток психіки в онтогенезі.
3. Основні функції психіки.
4. Свідомість, її характеристика та функції.

• Теоретичні питання для опрацювання:

- Розкрийте поняття "психіка" та її еволюційний розвиток в онтогенезі. Як змінюються функції психіки на різних стадіях розвитку індивіда?
- Охарактеризуйте основні функції психіки. Як психічні процеси (відчуття, сприйняття, пам'ять, мислення, уява, воля, емоції) виконують свої функції в життєдіяльності людини?
- Що таке свідомість? Які її основні характеристики (рефлексія, інтенціональність, активність, цілісність)? Як ці характеристики проявляються в діяльності людини?
- Розгляньте зв'язок свідомості з підсвідомими процесами. Яка роль несвідомого в психічній діяльності людини?

• Практичні завдання:

- Підготувати реферат на тему "Етапи розвитку психіки дитини: від народження до дорослого віку". Розгляньте ключові стадії розвитку (дитинство, підлітковий вік, юність, зрілість) та їх психологічні особливості.
- Провести аналіз психологічної літератури з питання розвитку свідомості та її функцій. Скласти таблицю, яка показує зміни свідомості на різних вікових етапах.
- Виконати вправу на самоаналіз: описати власний досвід, пов'язаний зі змінами свідомості та сприйняття світу в різні періоди життя (дитинство, підлітковий вік, юність). Які фактори найбільше впливали на ці зміни?
- **Творче завдання:**
 - Написати есе на тему "Свідомість як основа людського буття". Розглянути значення свідомості у формуванні особистості та моральних норм.
 - Створити презентацію про розвиток психіки в онтогенезі. Особливу увагу приділити критичним періодам розвитку (криза трьох років, підлітковий період тощо).
- **Дискусійні питання для обговорення в групі:**
 - Чи можливо чітко відокремити свідомі та несвідомі процеси в діяльності людини? Як вони взаємодіють?
 - Яка роль соціального середовища у формуванні свідомості? Як впливають культура та соціальні норми на розвиток психіки?
 -

Тема № 3. Поняття особистості у психології.

Мета: глибше осмислити теорії та концепції, пов'язані з особистістю та застосувати отримані знання на практиці.

Основні питання

1. Самосвідомість. «Я-концепція» та її компоненти: когнітивний, емоційно-оцінний, поведінковий.
2. Самооцінка — центральний компонент «Я- концепції»: за рівнем (висока, середня, низька); за співвіднесенням з реальними успіхами (адекватна, неадекватна); за особливістю функціонування (конфліктна, безконфліктна).
3. Рівень домагань. Самоповага.
4. Формування та розвиток особистості. Шляхи, умови, фактори особистісного зростання. Стадії розвитку особистості.

• Підготовка теоретичного огляду:

- Вивчіть поняття особистості у психології, її основні характеристики та теорії. Порівняйте підходи різних шкіл психології (наприклад, психоаналіз, гуманістична психологія, когнітивно-біхевіоральний підхід).
- Дослідіть поняття самосвідомості: що це таке, які етапи розвитку самосвідомості можна виділити.
- Опишіть структуру «Я-концепції» та її основні компоненти (когнітивний, емоційний та поведінковий).

• Есе на тему "Формування самосвідомості в процесі життєвого досвіду":

- Розкрийте, як життєві події та досвід впливають на розвиток самосвідомості.
- Опишіть фактори, які можуть позитивно або негативно впливати на «Я-концепцію» особистості.

• Аналіз кейсу:

- Наведіть приклади з літератури або життя відомих особистостей, які зазнали змін у «Я-концепції» під впливом життєвих подій.
- Проаналізуйте, які саме компоненти «Я-концепції» змінилися та яким чином.
- **Проведення міні-дослідження:**
 - Розробіть опитувальник для визначення рівня самосвідомості та основних компонентів «Я-концепції».
 - Проведіть опитування серед студентів, проаналізуйте результати та зробіть висновки про особливості розвитку «Я-концепції» у молоді.
- **Презентація результатів:**
 - Підготуйте презентацію за темою "Особистість та її «Я-концепція»: сучасні підходи та дослідження".
 - Представте основні теорії, дослідження та зробіть акцент на практичному застосуванні знань у повсякденному житті.

Тема № 4 Діяльність як активність особистості.

Мета: краще зрозуміти соціально-психологічні аспекти діяльності особистості та види людської діяльності.

Основні питання

- Види людської діяльності (спілкування, гра, навчання, праця); їх освоєння і розвиток.
- Творча діяльність.

1. Теоретична частина

1. Вивчити теоретичні основи видів діяльності:

- Дати визначення поняття "діяльність" і охарактеризувати її основні ознаки.
- Описати основні види діяльності: спілкування, гра, навчання, праця.

- Розкрити поняття "творча діяльність" та її особливості.
- 2. **Розробити таблицю порівняння видів діяльності**, вказавши основні характеристики кожного виду (мета, засоби, учасники, умови тощо).
- 3. **Проаналізувати значення кожного виду діяльності в житті людини**. Як вони впливають на розвиток особистості на різних етапах життя?

2. Практична частина

1. **Дослідницьке завдання:** Провести опитування серед однолітків або дорослих на тему, який вид діяльності вони вважають найважливішим для свого розвитку і чому. Зробити аналіз отриманих результатів і представити висновки у вигляді діаграми або графіка.
2. **Аналіз конкретних ситуацій:** Навести приклади з власного життя або життя відомих особистостей, які ілюструють, як різні види діяльності сприяли розвитку їхніх здібностей та особистості.
3. **Творча робота:** Написати есе на тему "Творча діяльність у моєму житті". Розкрити, як творчість допомагає розвиватися особистісно, формувати нові навички та відкривати себе.

1. **Створити міні-проект на тему "Розвиток діяльності людини протягом життя":**
 - Підібрати та проаналізувати літературу про розвиток різних видів діяльності на різних вікових етапах.
 - Представити еволюцію і значення ігрової, навчальної, трудової та творчої діяльності для дітей, підлітків, дорослих і літніх людей.
 - Використати ілюстрації, діаграми або мультимедійні засоби для візуалізації дослідження.

4. Підготовка до обговорення

1. **Підготувати доповідь або презентацію** за обраною підтемою (спілкування, гра, навчання, праця або творча діяльність) і представити її на занятті.

Описати особливості даного виду діяльності, його вплив на особистість і методи його розвитку.

2. **Розробити дискусійні питання**, які можуть бути використані для обговорення на семінарі. Наприклад: "Чи можна вважати гру таким же важливим видом діяльності, як і навчання?", "Яка роль творчості у професійному розвитку?"

Тема № 5 Мова і мовлення. Спілкування.

Мета: розвиток навичок критичного мислення, аналізу та практичного використання знань з мови і комунікації.

Основні питання

- 1. Спілкування. Засоби спілкування.
- 2. Функції спілкування.
- 3. Різновиди спілкування.

• 1. Теоретичне опрацювання матеріалу:

- Прочитати підручник або лекційний матеріал з теми "Мова і мовлення". Визначити ключові поняття, такі як "мова", "мовлення", "спілкування", "засоби спілкування".
- Виписати та дати визначення основних функцій спілкування: когнітивна, емоційно-експресивна, контактна, регулятивна тощо.

• Письмова робота:

- Скласти есе на тему "Роль мови в житті людини" (обсяг 1-2 сторінки), де описати значення мови для формування мислення, культури та соціальної взаємодії.
- Написати порівняльний аналіз вербальних та невербальних засобів спілкування, навести приклади їх використання в повсякденному житті.

- Виконати завдання з класифікації різновидів спілкування (наприклад, міжособистісне, групове, масове, публічне тощо). Навести приклади для кожного різновиду.
- **Практичні завдання:**
 - Провести спостереження за реальним процесом спілкування (наприклад, в громадському транспорті або під час обговорення в групі). Зробити нотатки про те, які засоби спілкування використовувалися (слова, жести, міміка), та визначити їх ефективність.
 - Розробити план ділової зустрічі, враховуючи комунікативні стратегії та засоби спілкування, необхідні для досягнення цілей зустрічі.
- **Дослідницька робота:**
 - Підготувати реферат на тему "Мова і її вплив на національну ідентичність" або "Культура мовлення в сучасному суспільстві".
 - Дослідити вплив соціальних мереж на форми та засоби спілкування молоді. Зробити доповідь на основі зібраних матеріалів.
- **Тестування та контроль знань:**
 - Скласти тест з кількома варіантами відповідей за вивченою темою, щоб перевірити знання основних понять та класифікацій.
 - Організувати дискусію в групі на тему "Чи є мовлення мистецтвом?" з використанням різних аргументів та прикладів.

Тема №6 Відчуття. Сприймання.

Мета: краще зрозуміти, як працюють процеси відчуття і сприймання, а також застосувати отримані знання на практиці.

Основні питання

1. Поняття про сприймання. Різновиди сприймань. Властивості сприймань.
2. Спостереження і спостережливість

Теоретичні питання

- Дайте визначення поняттю "сприймання". Чим воно відрізняється від відчуття?
- Охарактеризуйте різновиди сприймань, зокрема сприймання простору, часу та руху.
- Розкрийте властивості сприймань (цілісність, константність, осмисленість, предметність, вибірковість).
- **Опрацювати матеріал з підручника** щодо основних понять теми:
- Відчуття: визначення, види, фізіологічні основи.
- Сприймання: його основні властивості (цілісність, константність, предметність, осмисленість).

2. Практичне завдання

- Підготуйте короткий реферат на тему: "Властивості сприймання і їх роль у повсякденному житті". Наведіть приклади з власного досвіду.
- Проведіть спостереження за конкретним об'єктом (наприклад, природним явищем або поведінкою людини) протягом 10 хвилин, після чого опишіть, як змінилися ваші сприйняття об'єкта з часом.
- **Провести експеримент** зі сприймання кольорів. Наприклад, запропонувати кільком людям оцінити кольори на різних освітленнях (денне світло, штучне освітлення, сутінки) та порівняти результати.
- **Провести самоспостереження**: описати власні відчуття від різних стимулів (температури, звуків, запахів) у різний час доби. Зробити висновки про вплив зовнішніх умов на сприймання.
- **Проаналізувати вплив ілюзій** на сприймання: знайти приклади візуальних ілюзій і пояснити, чому вони виникають з точки зору фізіології та психології.

3. Творче завдання

- Створіть порівняльну таблицю, яка описує основні властивості сприймань та їх відмінності.
- Намалюйте схему, яка ілюструє взаємозв'язок між різновидами сприймання (простір, час, рух) і властивостями сприймання.
- **Підготувати презентацію** про особливості сприймання різних сенсорних органів людини.
- **Розробити колаж або плакат**, що ілюструє різні види відчуттів і приклади сенсорних ілюзій.
- **Створити тест або вікторину** для однокласників за матеріалом теми, щоб перевірити знання основних понять.

4. Завдання на розвиток спостережливості

- Виконайте вправу: протягом одного дня фіксуйте різноманітні деталі навколо вас (наприклад, кольори, форми, звуки), записуйте їх у зошит. Проаналізуйте, як змінилася ваша спостережливість до кінця дня.
- Знайдіть приклади, коли спостережливість допомогла вам або вашим знайомим у повсякденному житті, і опишіть ці ситуації.

Тема № 7. Уява. Увага.

Мета: сприятиме глибшому розумінню теми і допомогти розвинути навички уяви та уваги.

Основні питання

1. Поняття про увагу. Фізіологічне підґрунтя уваги.
2. Теорії уваги. Моделі уваги. Різновиди і форми уваги.
3. Властивості уваги.

Завдання 1: Пояснення основних понять

Уважно ознайомтесь з теоретичним матеріалом на тему «Увага». Поясніть наступні поняття та терміни:

- Увага (як психологічний процес).
- Основні характеристики уваги (обсяг, концентрованість, переключення, розподіл).
- Типи уваги (несвідоме, свідоме, довільне, мимовільне).
- Закони уваги (сила, обсяг, стійкість).
- Механізми переключення та розподілу уваги.

Завдання 2: Теоретичний аналіз

Виберіть одну з тем для поглибленого аналізу:

- Види уваги та їх роль у навчальному процесі.
- Вплив стресу на увагу та її функціонування.
- Увага в умовах багатозадачності.

Опишіть, як кожен з цих аспектів проявляється у повсякденному житті або в професійній діяльності.

Практична частина

Завдання 3: Тестування та аналіз власної уваги

1. Виконайте тест на визначення рівня концентрації уваги. Наприклад, використовуйте вправи на швидкість реагування або тест на поділ уваги (виконання двох завдань одночасно).
2. Опишіть свої результати: в яких завданнях ви мали найбільші труднощі? Які стратегії допомогли вам краще концентруватися на завданні?

Завдання 4: Спостереження за поведінкою під час виконання завдань

Проведіть спостереження за своїм ставленням до завдань з різним рівнем складності (наприклад, прості математичні задачі vs. складні логічні задачі) і

оцініть, як змінюється ваша увага та концентрація на кожному з етапів. Напишіть короткий звіт, у якому зазначте:

- Коли ви відчували труднощі з концентрацією?
- Які фактори, на вашу думку, могли вплинути на рівень вашої уваги?

3. Теоретичні питання для самоперевірки

1. Яким чином мимовільна увага відрізняється від довільної? Наведіть приклади.
2. Як ви вважаєте, чому за умов стресу чи втоми здатність до концентрації уваги може знижуватися?
3. Які практичні методи тренування уваги ви знаєте? Як їх можна застосувати в навчальному процесі?

Тема № 8 Пам'ять.

Мета : поглибити знання про пам'ять та закріпити матеріал на практиці.

Основні питання

1. Теорії пам'яті. Різновиди пам'яті.
2. Запам'ятовування та його різновиди. Забування та його причини.
3. Індивідуальні особливості пам'яті.

Завдання 1: Огляд теорій пам'яті

1. **Ознайомтесь із основними теоріями пам'яті:**
 - Теорія багатокомпонентної пам'яті (Аткінсон і Шиффрин)
 - Робоча пам'ять (Алан Баддели)
 - Теорія рівнів обробки інформації (Крейк і Локхарт)
 - Теорія слідів пам'яті (Тулвінг)

2. **Порівняйте ці теорії:** складіть таблицю, де коротко описані основні положення кожної теорії, їхні сильні та слабкі сторони.

Завдання 2: Дослідження видів пам'яті

1. Опишіть різні види пам'яті: короткочасну, довготривалу, сенсорну, робочу та епізодичну. Вкажіть їх основні характеристики та функції.
2. **Приклади з реального життя:** наведіть приклади того, як кожен вид пам'яті проявляється у вашому повсякденному житті.

Завдання 3: Експеримент з вивчення пам'яті

1. **Проведіть невеликий експеримент:** запам'ятайте список із 20 слів протягом 2 хвилин. Через 30 хвилин запишіть якомога більше слів із пам'яті.
2. Проаналізуйте результати: скільки слів ви змогли запам'ятати? Які слова ви запам'ятали краще — початкові, середні чи кінцеві? Чому?

Завдання 4: Підсвідоме і свідоме запам'ятовування

1. Дайте визначення **експліцитної (свідомої) та імпліцитної (підсвідомої)** пам'яті.
2. Опишіть, як ці види пам'яті проявляються в процесі навчання, наприклад, при вивченні нової мови або навичок.

Завдання 5: Когнітивні стратегії для покращення пам'яті

1. Дослідить, які стратегії покращення пам'яті (методи мнемоніки, повторення, асоціативне навчання) є найбільш ефективними.
2. **Складіть план** використання однієї з цих стратегій для запам'ятовування інформації на певну тему.

Тема № 9 Мислення.

Мета: поглибити свої знання про мислення та розвинути практичні навички, які можна застосовувати як у навчанні, так і в повсякденному житті.

Основні питання

1. Розумові дії та операції мислення. Процес розуміння.
2. Процес розв'язання завдань.
3. Індивідуальні особливості мислення.

Теоретична частина

1. **Ознайомлення з літературою:** Прочитати підручник або статті з психології, які стосуються процесів мислення, розумових дій та операцій мислення. Скласти конспект основних положень.
2. **Порівняння підходів:** Порівняти різні теорії мислення (наприклад, когнітивний підхід, біхевіористичний підхід, гештальтпсихологія) та коротко описати їх у вигляді таблиці або схеми.
3. **Розкриття понять:** Дати визначення таким поняттям, як "аналіз", "синтез", "порівняння", "абстрагування", "узагальнення" та навести приклади для кожної операції мислення.

2. Практична частина

1. **Аналіз ситуації:** Проаналізувати конкретну ситуацію з життя або науки, розбивши її на складові частини (аналіз), потім об'єднати ці частини в єдине ціле (синтез).
2. **Розв'язання задач:** Виконати вправи на розвиток логічного мислення. Наприклад, запропонувати логічні задачі або математичні завдання, що потребують використання операцій мислення (аналізу, синтезу, узагальнення).
3. **Кейс-стаді:** Описати конкретний випадок (кейс), що вимагає розумових операцій для його вирішення. Студенти повинні запропонувати алгоритм дій для вирішення проблеми.

3. Творча частина

1. **Складання есе:** Написати есе на тему "Як мислення впливає на прийняття рішень?" з використанням власного досвіду або відомих історичних прикладів.
2. **Рольові ігри:** Розробити сценарій для рольової гри, де студенти виконуватимуть ролі різних персонажів, які мають вирішити проблемну ситуацію за допомогою операцій мислення.
3. **Мозковий штурм:** Провести мозковий штурм для вирішення конкретної задачі. Після цього зробити аналіз використаних операцій мислення та їх ефективності.
4. **Щоденник мислення:** Вести протягом тижня щоденник мислення, де записувати свої розумові процеси, які дії та операції мислення використовувалися для вирішення повсякденних проблем.

Самоаналіз: Проаналізувати свої сильні та слабкі сторони у мисленні. Скласти план розвитку своїх розумових навичок.

Тема №10 Емоції і почуття.

Мета: глибше зрозуміти та проаналізувати тему емоцій та почуттів; дати характеристику різних емоцій: емоції очікування й прогнозу; фрустраційні емоції; комунікативні емоції; інтелектуальні емоції, або афективно-когнітивні комплекси; емоційних станів людини.

Основні питання

1. Характеристика емоційних станів. Емоційні властивості людини. Розуміння емоцій інших людей та емоційна здатність.
2. Ідентифікація емоцій за мімікою та пантомімікою. Керування емоціями.
3. Емоційна поведінка. Емоційні типи

• Теоретичне завдання:

- Написати есе на тему "Роль емоцій в житті людини". Включити в роботу різні підходи до визначення емоцій та обговорити їх функції в повсякденному житті.
- Зробити огляд різних теорій емоцій (наприклад, теорія Джеймса-Ланге, Каннона-Барда, когнітивна теорія Шахтера-Сінгера). Визначити, які теорії на вашу думку краще пояснюють природу емоцій.
- **Практичне завдання:**
 - Провести самоаналіз своїх емоцій протягом тижня. Записувати щоденні емоції, їхню інтенсивність та ситуації, в яких вони виникають. На основі спостережень написати звіт про те, які емоції домінують у вашому житті та як вони впливають на вашу поведінку.
 - Здійснити спостереження за емоціями інших людей в реальних ситуаціях (напр. в громадському транспорті або під час спілкування з друзями). Проаналізувати, які зовнішні ознаки свідчать про ті чи інші емоції.
- **Дослідницьке завдання:**
 - Вибрати певну емоцію (напр. гнів, радість, страх) та дослідити, як вона впливає на фізіологічний стан людини (серцебиття, артеріальний тиск, дихання).
 - Порівняти, як різні культури виражають емоції. Підготувати презентацію, яка ілюструє культурні відмінності в прояві емоцій.
- **Креативне завдання:**
 - Створити серію малюнків або фотографій, що відображають різні емоції. Кожну роботу супроводити коротким описом того, яка емоція зображена і чому.
 - Написати невелике оповідання або діалог, в якому персонажі демонструють різні емоційні стани. Проаналізувати, як їхні емоції впливають на розвиток сюжету.

- **Дискусійне завдання:**

- Підготувати аргументи "за" і "проти" твердження: "Емоції заважають прийняттю раціональних рішень". Провести дискусію в малих групах.

Тема № 11 Воля.

Мета: краще зрозуміти природу волі та її важливість у житті кожної людини

Основні питання

- 1.Фази та ознаки вольових дій, їх стимулювання.
- 2.Етапи вольових дій.
- 3.Безвілля, його причини і переборення.

Теоретичні завдання:

1. Ознайомтеся з поняттям волі:

- Дайте визначення волі як психологічного процесу.
- Опишіть, як воля впливає на діяльність людини та її поведінку.

2. Вивчіть фази вольового акту:

- Розкрийте основні етапи вольового процесу: постановка мети, боротьба мотивів, прийняття рішення, виконання дії, контроль та корекція дій.
- Наведіть приклади життєвих ситуацій, які демонструють проходження цих фаз.

3. Ознаки вольових дій:

- Опишіть ознаки вольових дій, такі як цілеспрямованість, наполегливість, самоконтроль, рішучість та стійкість.
- Проаналізуйте, які ознаки є найбільш важливими для досягнення успіху в різних сферах життя.

4. Методи стимулювання волі:

- Дослідіть основні методи стимулювання вольових дій, включаючи самонаказ, самозобов'язання, позитивну саморефлексію та інші.
- Порівняйте ефективність різних методів стимулювання на прикладах.

Практичні завдання:

1. Аналіз життєвих ситуацій:

- Проаналізуйте дві життєві ситуації, в яких людина демонструє високий рівень вольових якостей. Визначте, які саме якості проявилися і які фази вольового акту були присутні.

2. Розробка стратегії для стимулювання волі:

- Виберіть одну із своїх цілей (наприклад, навчальна, спортивна, професійна) та складіть план її досягнення з використанням методів стимулювання волі.

3. Самоспостереження:

- Протягом одного тижня ведіть щоденник, де будете записувати ситуації, в яких вам довелося виявляти волю. Опишіть, які фази вольового процесу ви проходили, які ознаки проявлялися, та які методи стимулювання використовували.

4. Тестування вольових якостей:

- Пройдіть один з психологічних тестів, спрямованих на визначення рівня розвитку вольових якостей. На основі результатів розробіть рекомендації щодо їх вдосконалення.

5. • **Тест на стійкість до стресу (Hardiness Test)** – оцінює, наскільки людина здатна зберігати ефективність в умовах стресу. Показники включають контроль, відданість та готовність до викликів.

6. • **Тест на самоконтроль (Self-Control Scale)** – цей тест розроблений для оцінки здатності людини контролювати свої емоції, думки та поведінку. Він дає змогу оцінити рівень самодисципліни та емоційного самоконтролю.

7. • **Методика "Воля до перемоги"** – цей тест використовується для визначення мотиваційного компоненту вольових якостей. Він оцінює прагнення людини досягати поставлених цілей, незважаючи на перешкоди.

8. • **Опитувальник Басса-Даркі (на вимірювання агресивності)** – допомагає визначити рівень вольової регуляції в ситуаціях конфліктів та суперечок.

9. • **Методика самооцінки вольових якостей (за А.В. Зверковим та Е.В. Єйдманом)** – дозволяє оцінити ступінь розвитку різних аспектів вольової сфери, таких як рішучість, наполегливість та витримка.

Тема № 12 Потреби, мотиви, мотивації особистості.

Мета: краще зрозуміти теоретичні основи мотивації як сукупності особистісних та ситуативних факторів та застосувати їх на практиці.

Основні питання

1. Фактори, які визначають рівень мотивації досягнення. Просоціальні (суспільно-значущі) мотиви.
2. Альтруїзм і емпатія як мотиви.
3. Мотив афіліації. Зовнішні та внутрішні цілі.
4. Психологічні особливості зовнішньої та внутрішньої мотивації.

Теоретична частина

Визначення ключових понять:

- Дайте визначення поняттям "потреба", "мотив", "мотивація".
- Розкрийте основні відмінності між цими поняттями.

Класифікація потреб:

- Опишіть основні класифікації потреб за різними авторами (наприклад, А. Маслоу, К. Альдерфер, Ф. Герцберг).
- Проаналізуйте переваги та недоліки кожної класифікації.

Теорії мотивації:

- Порівняйте змістовні та процесуальні теорії мотивації.
- Визначте основні положення теорій Маслоу, Герцберга, Макклелланда та Врума.

Практична частина

Аналіз мотивації в конкретній ситуації:

- Виберіть ситуацію з власного життя або навчальної практики та проаналізуйте її з точки зору потреб і мотивів, які вплинули на вашу поведінку.
- Які потреби були задоволені, а які – ні? Які мотиви домінували?

Розробка стратегії мотивації:

- Запропонуйте стратегію мотивації для конкретної групи (наприклад, студентів, співробітників, спортсменів). Обґрунтуйте, які потреби та мотиви будуть задіяні.

Додаткові завдання

Реферат або есе на тему:

- "Роль потреб у формуванні особистості".
- "Мотивація в сучасному освітньому процесі".

Презентація:

- Підготуйте презентацію про різні підходи до вивчення потреб і мотивації, наводячи приклади з реального життя.

Питання для самоперевірки

- Як ви розумієте термін "мотив"? Чим він відрізняється від "мотивації"?
- У чому полягають основні відмінності між змістовними та процесуальними теоріями мотивації?
- Як потреби впливають на мотивацію людини?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ТЕМ

Тема 1. Предмет психології

1. Реакція організму на подразнення, яка здійснюється за допомогою нервової системи – це:

- а) відчуття;
- б) рефлекс;
- в) збудження;
- г) реагування.

2. Вища інтегруюча форма психіки, яка склалася в процесі суспільно-історичного розвитку під впливом трудової діяльності та постійного спілкування за допомогою мови – це:

- а) психіка;
- б) свідомість;
- в) самосвідомість;
- г) рефлекс.

3. Перша експериментальна психологічна лабораторія була заснована в Німеччині у 1879 р.:

- а) В. Вундтом;
- б) І. П. Павловим;
- в) З. Фрейдом;
- г) А. Адлером.

4. Психологія:

- а) це наука про виникнення і функціонування в діяльності індивідів психічного відображення реальності;
- б) це наука про закономірності, механізми і факти психічного життя людини і тварин;
- в) усі відповіді правильні;
- г) усі відповіді неправильні.

5. Місце поєднання нервових клітин носить назву:

- а) синапс;
- б) дендрит;
- в) нейрон;
- г) аксон.

6. У якому з наведених нижче варіантів відповіді дається визначення свідомості:

- а) активна діяльність центральної нервової системи;
- б) специфічно людська форма відображення і духовного освоєння дійсності, вища інтегруюча форма психіки людини;
- в) природжена здатність організму реагувати на стимул зовнішнього і внутрішнього середовища;
- г) автоматизоване виконання і регуляція доцільних дій.

7. За просторово-візуальне мислення відповідає:

- а) права півкуля;
- б) ліва півкуля;
- в) обидві півкулі;
- г) лобні доли.

8. Складна, вроджена форма поведінки тварин, що забезпечує задоволення їхніх життєвих потреб, – це:

- а) інстинкт;
- б) рефлекс;
- в) подразливість;
- г) чутливість.

9. Етапів розвитку поглядів на предмет в історії психології є:

- а) 2;
- б) 3;
- в) 4;
- г) 5.

10. В якій з наведених груп вказані лише психічні явища:

а) наполегливість, гордість, запам'ятовування, уважність, інтерес, розуміння, здібності, вміння;

б) наполегливість, гордість, мелодія, інтерес, розуміння, здібності, спокій, прагнення, байдужість;

в) біль, уміння, акорд, розуміння, рух, шепотіння, впертість, уявлення, думка, наполегливість;

г) напруга, апетит, музика, думка, крик, цікавість.

11. Умовно виділяють блоки мозку. Їх:

- а) 2;
- б) 3;
- в) 4;
- г) 5.

12. Ліва півкуля головного мозку відповідає за:

- а) аналітико-синтетичну діяльність;
- б) синтетичну діяльність;
- в) аналітичну діяльність;
- г) просторову орієнтацію.

13. Вроджена біологічно зумовлена схильність до певної поведінки без участі мислення, навчання чи досвіду, що виникає як реакція на внутрішні чи зовнішні чинники, – це:

- а) ідеомоторика;
- б) персеверація;
- в) імпритінг;
- г) інстинкт.

14. Складні видові форми поведінки тварин, організація і цілі яких генетично детерміновані, називаються:

- а) рефлексом;
- б) імпринтингом;
- в) інстинктом;

г) подразливістю.

15. Вища форма психічного відображення, яка інтегрує всі інші форми відображення і властива лише людині, – це:

- а) мислення;
- б) самосвідомість;
- в) воля;
- г) пам'ять.

16. Перша експериментальна психологічна лабораторія була заснована В. Вундтом в Німеччині в:

- а) 1879 р.;
- б) 1921 р.;
- в) 1657 р.;
- г) 1780 р.

17. Знайти "зайве" поняття серед запропонованих:

- а) свідомість;
- б) психічний процес;
- в) психічний стан;
- г) психічні властивості.

18. До поділу психічних процесів на класи не входять:

- а) пізнавальні;
- б) емоційні;
- в) вольові;
- г) інтелектуальні.

19. Нервова клітина із відростками, що відходять від неї, називається:

- а) синапс;
- б) нейрон;
- в) аксон;
- г) дендрит.

20. Нейрони, що зв'язують своїми аксонами центральну нервову систему з рецепторами і проводять збудження від периферії до центра, називаються:

- а) працюючими;
- б) стимулюючими;
- в) аферентними;
- г) еферентними.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а			+		+		+	+		+						+	+			
б	+	+		+		+					+				+				+	
в									+			+		+						+
г													+					+		

Тема 2. ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ВЧЕНЬ. БУДОВА, ЗАВДАННЯ І МЕТОДИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

1. "Полотна художника чимало розповіли про нього як про особистість." Описано метод:

- а)** природного спостереження;
- б)** тесту;
- в)** вивчення продуктів діяльності;
- г)** експерименту.

2. Метод тривалого, планомірного та цілеспрямованого опису психологічних особливостей на основі безпосереднього сприймання проявів цих особливостей у діяльності та поведінці дитини (людини) з обов'язковою систематизацією отриманих даних та формулюванням загальних висновків – це:

- а)** спостереження;
- б)** експеримент;
- в)** тестування;
- г)** бесіда.

3. Напрямок психології, що вивчає роль і дію неусвідомлюваних чинників, що визначають потреби й потяги особистості, її поведінку, – це:

- а)** біхевіоризм;
- б)** структурна психологія;
- в)** психоаналіз;
- г)** гуманістична психологія.

4. Сучасна психологія свої дослідження базує на:

- а)** спостереженні та експериментах;
- б)** спробах і помилках;
- в)** інтуїції;
- г)** інсайті.

5. "Завдання для учнів підібрані спеціально з метою виявлення рівня кмітливості та вміння логічно мислити". Описано метод:

- а)** природного спостереження;
- б)** тесту;
- в)** вивчення продуктів діяльності;
- г)** експерименту.

6. До допоміжних методів психології належить метод:

- а)** спостереження;
- б)** експерименту;
- в)** тестів;
- г)** всі відповіді неправильні.

7. "Люди від природи – хороші," – зазначають теоретики:

- а)** психоаналізу;
- б)** гуманістичної течії;
- в)** гештальтпсихології;

г) біхевіоризму.

8. Цікаво, що ранні дослідження інтелекту чи поведінки особистості ґрунтувалися на описах особистістю своїх відчуттів, набутого досвіду. Цей метод відомий як:

- а) спостереження;
- б) експеримент;
- в) самоспостереження;
- г) тест.

9. Оберіть правильний варіант відповіді стосовно біхевіоризму:

- а) предметом дослідження має несвідомі бажання людини;
- б) орієнтується на розкриття усіх потенційних можливостей людини;
- в) використовує схему "стимул – реакція";
- г) розуміє гештальт як форму, структуру, цілісну конфігурацію.

10. Точний і надійний метод психологічного дослідження, який дає змогу довільно спричинити те чи інше психічне явище, вплинути на його перебіг, зареєструвати все за допомогою спеціальних приладів, – це:

- а) природний експеримент;
- б) тест;
- в) лабораторний експеримент;
- г) включене спостереження.

11. Метод, який дає змогу вивчати особистість в умовах її трудової, творчої діяльності та в повсякденному житті за допомогою аналізу біографій, щоденників, творів художньої літератури, мистецтва, ручних виробів тощо, - це:

- а) спостереження;
- б) анкетування;
- в) метод аналізу продуктів діяльності;
- г) тест.

12. До допоміжних методів належить метод:

- а) спостереження;
- б) експерименту;
- в) тестів;
- г) всі відповіді неправильні.

13. До основних методів належить метод:

- а) спостереження;
- б) тестів;
- в) бесіди;
- г) анкетування.

14. Поняття "самоактуалізація" у психології належить:

- а) З.Фрейду;
- б) А. Маслоу;
- в) К.Юнгу;
- г) К.Роджерсу.

15. Поняття "піраміда потреб" у психологію ввів:

- а) З.Фрейд;

- б) К.Юнг;
- в) А. Маслоу;
- г) К.Роджерс.

16. Експеримент, що базується на управлінні поведінкою досліджуваних у звичних для них умовах, – це:

- а) лабораторний експеримент;
- б) природний експеримент;
- в) приховане спостереження;
- г) включене спостереження.

17. Поняття "самореалізація" у психології належить:

- а) З.Фрейду;
- б) А. Маслоу;
- в) К. Юнгу;
- г) К.Роджерсу.

18. Метод вивчення властивостей і законів свідомості за допомогою рефлексивного спостереження – це метод:

- а) самоспостереження;
- б) спостереження;
- в) експерименту;
- г) тестів.

19. До основних методів психології належать:

- а) методи спостереження і анкетування;
- б) спостереження й експерименту;
- в) експерименту і тестів;
- г) опитування й експерименту.

20. До емпіричних методів дослідження не входить:

- а) самоспостереження;
- б) біографічний метод;
- в) аналіз продуктів діяльності;
- г) генетичний метод.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а		+		+									+					+		
б					+		+							+		+			+	
в	+		+			+		+	+	+	+	+			+					
г																	+			+

Тема 3. ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТОК ПСИХІКИ У ТВАРИН І ЛЮДСЬКОЇ СВІДОМОСТІ

1. Складна, вроджена форма поведінки тварин, що забезпечує задоволення їхніх життєвих потреб, – це:

- а) інстинкт;**
- б) рефлекс;**
- в) таксис;**
- г) навичка.**

2. Виконувана за допомогою нервової системи реакція організму у відповідь на подразник – це:

- а) відчуття;**
- б) рефлекс;**
- в) реагування;**
- г) збудження.**

3. Інстинкт – це:

- а) вміння, набуті шляхом спроб і помилок;**
- б) акт сприймання;**
- в) стереотипна вроджена форма поведінки;**
- г) результат навчіння.**

4. Допсихічна форма регуляції поведінки найпростіших тваринних організмів – це:

- а) таксиси;**
- б) тропізми;**
- в) імпритінг;**
- г) чутливість.**

5. У яких формах здійснюється пристосування тварин, що мають ланцюжкову нервову систему, до середовища:

- а) лише у формі інстинктів;**
- б) у формі простих безумовних рефлексів;**
- в) у формі інстинктів і простих безумовних рефлексів;**
- г) у формі безумовних і найпростіших умовних рефлексів.**

6. Здатність реагувати на біотично значущі об'єкти не в процесі безпосереднього контакту з ними, а на відстані (реакція на сигнал), завдяки чому організми можуть уникнути загрози для свого існування, або скористатися сприятливими умовами для життєдіяльності, – це:

- а) подразливість;**
- б) навичка;**
- в) здібність;**
- г) чутливість.**

7. Допсихічна форма регуляції поведінки найпростіших рослинних організмів – це:

- а) таксиси;
- б) тропізми;
- в) імпритінг;
- г) чутливість.

8. Таксиси:

а) елементарні безпосередні контактні рухові реакції найпростіших організмів;

б) здатність реагувати на біотично значущі об'єкти не в процесі безпосереднього контакту з ними, а на відстані (реакція на сигнал), завдяки чому організми можуть уникнути загрози для свого існування або скористатися сприятливими умовами для життєдіяльності;

в) вид поведінки, що набувається твариною за життя і фіксується в індивідуальному досвіді;

г) складна видова форми поведінки тварин, організація і цілі якої генетично детерміновані.

9. Для тварин, які перебувають на сенсорній стадії розвитку психіки, характерними формами поведінки є:

- а) навчіння;
- б) інстинкти;
- в) інтелектуальні форми поведінки;
- г) навички.

10. Одноклітинним живим організмам властиві:

- а) перцепція;
- б) подразливість;
- в) чутливість;
- г) усі перелічені властивості.

11. Інтелектуальна поведінка властива:

- а) тваринам, які мають нервову систему;
- б) багатьом тваринам з розвиненою центральною нервовою системою;
- в) окремим тваринам;
- г) усім тваринам.

12. Інтелектуальна форма поведінки тварин дає їм змогу:

- а) пристосовуватися до різних життєвих умов;
- б) узагальнювати всю отриману інформацію;
- в) відповідати на небезпечні впливи середовища;
- г) уникати небезпечних впливів середовища.

13. Вроджена біологічно зумовлена схильність до певної поведінки без участі мислення, навчання чи досвіду, що виникає як реакція на внутрішні чи зовнішні чинники, – це:

- а) ідеомоторика;
- б) персеверація;
- в) імпритінг;
- г) інстинкт.

14. Складні видові форми поведінки тварин, організація і цілі яких генетично детерміновані, називаються:

- а) рефлексом;
- б) імпринтингом;
- в) інстинктом;
- г) подразливістю.

15. Складна, вроджена форма поведінки тварин, що забезпечує задоволення їхніх життєвих потреб, – це:

- а) інстинкт;
- б) рефлекс;
- в) подразливість;
- г) чутливість.

16. Здатність живого організму реагувати на біологічно значимі впливи середовища шляхом підвищення рівня своєї активності, зміни напрямку і швидкості рухів:

- а) чутливість;
- б) подразливість;
- в) орієнтування;
- г) імпритінг.

17. Вроджена біологічно зумовлена схильність до певної поведінки без участі мислення, навчання чи досвіду, що виникає як реакція на внутрішні чи зовнішні чинники, – це:

- а) ідеомоторика;
- б) персеверація;
- в) імпритінг;
- г) інстинкт.

18. До основних форм відображення не відносять:

- а) психічне;
- б) фізичне;
- в) музичне;
- г) фізіологічне.

19. О. М. Леонт'єв виділяє стадії розвитку психіки. Їх:

- а) 2;
- б) 3;
- в) 4;
- г) 5.

20. Сітчастий тип нервової системи відповідає наступному типу поведінки тварин:

- а) інстинктивній;
- б) індивідуально набутій;
- в) інтелектуальній;
- г) всі відповіді неправильні.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а	+			+				+				+			+					+
б		+					+		+	+						+			+	
в			+		+						+			+				+		
г						+							+				+			

Тема 4. ДІЯЛЬНІСТЬ

1. Основними видами діяльності є:

- а) політична;
- б) художньо-естетична;
- в) усі відповіді правильні;
- г) усі відповіді неправильні.

2. Взірець, до якого прагне людина у своїй діяльності та поведінці, – це:

- а) мета;
- б) ціль;
- в) ідеал;
- г) ідол.

3. Елементом структури діяльності є:

- а) поведінка;
- б) активність;
- в) мета;
- г) усі відповіді неправильні.

Процес накопичення особистістю досвіду шляхом перетворення зовнішніх елементів предметної діяльності і спілкування у внутрішній план, називається:

- а) виховання;
- б) навчіння;
- в) інтеріоризація;
- г) усі відповіді неправильні

4. Система уявлень і понять – це:

а) діяльність;

б)

умінн

я; **в)**

звичка

; **г)**

знанн

я.

5. Потреба виконувати ту чи іншу дію, схильність до певного способу дій – це:

а) уміння;

б)

навичка;

в)

діяльніст

ь; **г)**

звичка.

6. Процес оволодіння системою знань, понять, умінь і навичок, необхідних для орієнтації в сучасному світі та для майбутньої професії, – це:

а) гра;

б) спілкування;

в) праця;

г) навчання.

7. Компонент діяльності, який забезпечує її раціональне, професійне виконання, – це:

а)

уміння;

б)

навичка

; **в)**

знання;

г)

звичка.

8. Вироблена на основі знань і навичок система психічних і практичних дій, які забезпечують успішне виконання певного виду діяльності на елементарному або майстерному рівнях, – це:

а) навчання;

б) дія;

в) уміння;

г) навичка.

9. Система рухів, спрямованих на певний об'єкт з метою володіння ним чи його удосконалення, називається:

а) діяльністю;

б) дією;

в) навичкою;

г) працею.

10. Діяльнісний стан живих організмів як умова їхнього існування у світі – це:

а) потреба;

б) звичка;

в) діяльність;

г) активність.

11. Сукупність цілеспрямованих, усвідомлених дій, що передбачають позитивний наслідок, задоволення власних і соціальних потреб, інтересів, складають:

а) діяльність;

б) спрямованість;

в) дії;

г) мотиви.

12. Погляди особистості, які відповідають рівню й свідомості, життєвим домаганням, – це:

а) ідеали;

б) переконання;

в) мрії;

г) потяг.

13. Нестача, відсутність чогось, що порушує наш спокій і рівновагу, спонукає нас до діяльності, – це:

а) мотив;

б) спрямованість;

в) бажання;

г) потреба.

14. Діяльність людини, спрямована на освоєння та перетворення предметів, об'єктів навколишнього світу чи створення нових, для задоволення власних та суспільних потреб, – це:

а) праця;

б) навчання;

в) гра;

г) спілкування.

15. Найважливіша загальна властивість особистості, яка виявляється у цілеспрямованій активності, що реалізує потреби

суб'єкта під час взаємодії з довколишнім середовищем:

- а) активність
- б) діяльність
- в) потреба;
- г) мотив.

16. Засвоєний суб'єктом спосіб виконання дій, який забезпечується сукупністю набутих знань і навичок:

- а) уміння;
- б) навичка
- в) знання;
- г) рефлекс

17. Те, для чого працює, за що бореться людина, чого вона хоче досягнути у своїй діяльності, – це:

- а) спрямованість;
- б) мета;
- в) мотив;
- г) мотивація.

18. Сукупність стійких мотивів, що орієнтують діяльність особистості незалежно від ситуації; характеризується інтересами, нахилами, переконаннями, ідеалами, у яких виражається світогляд людини, – це:

- а) спрямованість;
- б) мотивація;
- в) мотив;
- г) потреба.

20. Людська потреба в їжі є:

- а) природною за походженням, духовною за предметом;
- б) природною за походженням, матеріальною за предметом;
- в) культурною за походженням, матеріальною за предметом;
- г) культурною за походженням, духовною за предметом.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а												+			+		+		+	
б								+		+			+			+		+		+
в		+	+	+					+											
г	+				+	+	+				+			+						

Тема 5. СПІЛКУВАННЯ

1. Спосіб розуміння партнера без осмислювання, коли емоційне входження у позицію іншої людини одразу ж призводить до відповідних власних дій, – це:

- а) емпатія;
- б) стереотипізація;
- в) рефлексія;
- г) каузальна атрибуція.

2. Спосіб розуміння партнера по спілкуванню через усвідомлене чи неусвідомлене уподібнення його характеристикам – це:

- а) стереотипізація;
- б) рефлексія;
- в) емпатія;
- г) каузальна атрибуція.

3. Мовлення – це:

- а) процес відображення думок і почуттів;
- б) процес спілкування засобами мови;
- в) усі відповіді правильні;
- г) усі відповіді неправильні.

4. Каузальна атрибуція:

- а) ціннісна значущість, якої надає собі індивід загалом та окремим бокам своєї особистості, діяльності, поведінки;
- б) емоційний аспект розуміння іншої людини, здатність емоційно відгукнутися на її проблеми;
- в) інтерпретація суб'єктом чинників і мотив поведінки інших людей на основі власного досвіду проживання подібних ситуацій;
- г) динамічна система уявлень людини про себе.

5. Процес використання людиною мови з метою спілкування:

- а)

спілкуванн
я; б)
мовлення;
в) мова;
г) діяльність.

6. Сприймання, класифікування й оцінка іншої людини на основі певних уявлень – це:

а) емпатія;
б) стереотипізація;
в) рефлексія;
г) каузальна атрибуція.

7. Внутрішнє мовлення – це:

а) пасивне оволодіння мовою;
б) самостійний, самобутній вид мовлення;
в) розмова людини сама із собою;
г) мовлення, яке виступає як фаза планування діяльності, формування думок і пов'язане із зовнішнім мовленням.

8. Спілкування як обмін інформацією:

а)
комунікаці
я; б)
інтеракція;
в)
перцепція;
г) ідентифікація.

9. Знайти зайве поняття:

а) каузальна атрибуція;
б) стереотипізація;
в) самосвідомість;
г) ідентифікація.

10. До невербальних засобів спілкування не належать:

а) жести,
міміка; б)
слова,
вигуки; в)
паузи, сміх;
г) взаємоположення партнерів, часові особливості спілкування.

11. Трансакція – це:

а) бар'єр у спілкуванні;
б) невербальний засіб спілкування;
в) рефлексія;

г) взаємодія в спілкуванні.

12. За В. Кан-Каліком виділяють основних функцій спілкування:

а) 2;

б) 3;

в) 4;

г) 5.

13. Неправильно вказана сторона спілкування – це:

а)

інтерактивна;

б)

сигніфікативна

а; в)

комунікативна

; г)

перцептивна.

14. Усвідомлення людиною того, чому вона справила таке враження на іншу людину і якими засобами вона це зробила:

а) емпатія;

б) стереотипізація;

в) рефлексія;

г) каузальна атрибуція.

15. Усвідомлення суб'єктом того, як він сприймається і оцінюється іншими індивідами або спільнотами; аналіз власного психічного стану:

а) стереотипізація;

б) рефлексія;

в) ефект "ореолу";

г) ефект "новизни".

16. Невербальні засоби спілкування – жести, міміка, пантоміміка

–

належать до:

а)

паралінгвістичних;

б)

екстралінгвістичних;

в) просторово-

часових; г) оптико-

кінетичних.

17. Мовленнєве спілкування відбувається за допомогою:

а) пози, жестів;

б) мовлення;

в) показу трудових чи інших дій;

г) демонстрації предметів спілкування та їх зображень.

18. Г. Андрєєва визначає взаємопов'язані сторони спілкування:

а) комунікативну, перцептивну, інтерактивну; б) взаємовідносин, перцептивну, інтерактивну; в) взаємовпливу, взаємовідносин, перцептивну;

г) пізнання людей, взаємовпливу, взаємовідносин.

19. За В. Кан-Каліком виділяють основні функції спілкування:

а) взаємовідносин, інформації, взаємовпливу, пізнання людей; б) взаємовідносин, перцептивну, інтерактивну, інформації;

в) пізнання людей, взаємовпливу, взаємовідносин, інтерактивну;

г) комунікативну, перцептивну, інтерактивну, взаємовідносин.

20. Невербальні засоби спілкування плач, паузи, сміх, темп мовлення належать до:

а) паралінгвістичних;

б) екстралінгвістичних;

в) просторово-часових; г) оптико-кінетичних.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а								+					+					+	+	
б	+		+		+	+				+					+		+			+
в				+					+			+		+						
г		+					+				+					+				

Тема 5. СПІЛКУВАННЯ

1. Спосіб розуміння партнера без осмислювання, коли емоційне входження у позицію іншої людини одразу ж призводить до відповідних власних дій, – це:

- а) емпатія;
- б) стереотипізація;
- в) рефлексія;
- г) каузальна атрибуція.

2. Спосіб розуміння партнера по спілкуванню через усвідомлене чи неусвідомлене уподібнення його характеристикам – це:

- а) стереотипізація;
- б) рефлексія;
- в) емпатія;
- г) каузальна атрибуція.

3. Мовлення – це:

- а) процес відображення думок і почуттів;
- б) процес спілкування засобами мови;
- в) усі відповіді правильні;
- г) усі відповіді неправильні.

4. Каузальна атрибуція:

- а) ціннісна значущість, якої надає собі індивід загалом та окремим бокам своєї особистості, діяльності, поведінки;
- б) емоційний аспект розуміння іншої людини, здатність емоційно відгукнутися на її проблеми;
- в) інтерпретація суб'єктом чинників і мотив поведінки інших людей на основі власного досвіду проживання подібних ситуацій;
- г) динамічна система уявлень людини про себе.

5. Процес використання людиною мови з метою спілкування:

- а) спілкуванн
я; б) мовлення;
- в) мова;
- г) діяльність.

6. Сприймання, класифікування й оцінка іншої людини на основі певних уявлень – це:

- а) емпатія;
- б) стереотипізація;
- в) рефлексія;

г) каузальна атрибуція.

7. Внутрішнє мовлення – це:

а) пасивне оволодіння мовою;

б) самостійний, самобутній вид мовлення;

в) розмова людини сама із собою;

г) мовлення, яке виступає як фаза планування діяльності, формування думок і пов'язане із зовнішнім мовленням.

8. Спілкування як обмін інформацією:

а)

комунікаці

я; б)

інтеракція;

в)

перцепція;

г) ідентифікація.

9. Знайти зайве поняття:

а) каузальна атрибуція;

б) стереотипізація;

в) самосвідомість;

г) ідентифікація.

10. До невербальних засобів спілкування не належать:

а) жести,

міміка; б)

слова,

вигуки; в)

паузи, сміх;

г) взаємоположення партнерів, часові особливості спілкування.

11. Трансакція – це:

а) бар'єр у спілкуванні;

б) невербальний засіб спілкування;

в) рефлексія;

г) взаємодія в спілкуванні.

12. За В. Кан-Каліком виділяють основних функцій спілкування:

а) 2;

б) 3;

в) 4;

г) 5.

13. Неправильно вказана сторона спілкування – це:

а)

інтерактивна;

б)

сигніфікативн

а; в)

комунікативна

; г)

перцептивна.

14. Усвідомлення людиною того, чому вона справила таке враження на іншу людину і якими засобами вона це зробила:

а) емпатія;

б) стереотипізація;

в) рефлексія;

г) каузальна атрибуція.

15. Усвідомлення суб'єктом того, як він сприймається і оцінюється іншими індивідами або спільнотами; аналіз власного психічного стану:

а) стереотипізація;

б) рефлексія;

в) ефект "ореолу";

г) ефект "новизни".

16. Невербальні засоби спілкування – жести, міміка, пантоміміка

—

належать до:

а)

паралінгвістичних;

б)

екстралінгвістичних;

в) просторово-

часових; г) оптико-

кінетичних.

17. Мовленнєве спілкування відбувається за допомогою:

а) пози, жестів;

б) мовлення;

в) показу трудових чи інших дій;

г) демонстрації предметів спілкування та їх зображень.

18. Г. Андрєєва визначає взаємопов'язані сторони спілкування:

а) комунікативну, перцептивну,

інтерактивну; б) взаємовідносин,

перцептивну, інтерактивну; в)

взаємовпливу, взаємовідносин,

перцептивну;

г) пізнання людей, взаємовпливу, взаємовідносин.

19. За В. Кан-Каліком виділяють основні функції

спілкування: а) взаємовідносин, інформації, взаємовпливу, пізнання людей; б) взаємовідносин, перцептивну, інтерактивну, інформації; в) пізнання людей, взаємовпливу, взаємовідносин, інтерактивну; г) комунікативну, перцептивну, інтерактивну, взаємовідносин.

20. Невербальні засоби спілкування плач, паузи, сміх, темп мовлення належать до:

- а) паралінгвістичних;
- б) екстралінгвістичних;
- в) просторово-часових;
- г) оптико-кінетичних.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а								+					+					+	+	
б	+		+		+	+				+					+		+			+
в				+					+			+		+						
г		+					+				+					+				

Тема 8. УВАГА

1. Загальмовані, відносно слабші збудження порівняно з домінуючими О. Ухтомський називав:

- а) домінантними;
- б) непрямыми;
- в) субдомінантними;
- г) незворотніми.

2. Чи можлива інтелектуальна діяльність особистості без уваги?

- а) неможлива;
- б) можлива;
- в) можлива частково;
- г) всі відповіді правильні.

3. Увага – це:

- а) психічний процес, який забезпечує сприйняття об'єкта;
- б) форма психічної діяльності людини, що виявляється у її спрямованості та зосередженості свідомості на об'єкті, при одночасному абстрагуванні від інших;
- в) психічний пізнавальний процес, що виявляється у зосередженості на об'єкті, який має для людини актуальне значення;
- г) психічний стан зосередженості на актуальному об'єкті.

4. Найефективнішою для навчального процесу є:

- а) мимовільна увага;
- б) довільна увага;
- в) післядовільна увага;
- г) усі відповіді правильні.

5. Англійський фізіолог, який порівняв нашу нервову систему із лійкою:

- а) Чарльз Скот Шерінгтон;
- б) Зігмунд Фрейд;
- в) Абрахам Маслоу;
- г) Карл Роджерс.

6. Поняття "післядовільна" увага було введено у науковий обіг:

- а) І. Павловим;
- б) М. Добриніним;
- в) А. Петровським;
- г) П. Анохіним.

7. Викресліть зайве:

- а) мимовільна увага;
- б) післядовільна увага;
- в) сенсорна увага;
- г) довільна увага.

8. Принцип домінанти був введений:

- а) П. Анохіним;
- б) А. Петровським;
- в) Г. Костюком;
- г) О. Ухтомським.

9. Концентрація уваги – це:

- а) можливість утримати в сфері уваги водночас кілька об'єктів;

- б) тривалість зосередження уваги на об'єкті;
- в) ступінь зосередження уваги на об'єкті;
- г) перенесення уваги з одного предмета на інший.

10. Свідомо спрямоване зосередження особистості на предметах та явищах навколишньої дійсності, на внутрішній діяльності:

- а) мимовільна увага; б) послідовільна увага; в) внутрішня увага; г) довільна увага.

11. Навмисне перенесення уваги з одного предмета на інший, якщо цього потребує діяльність:

- а) переключення;
- б) стійкість;
- в) відволікання;
- г) концентрація.

12. Викресліть зайве:

- а) стійкість;
- б) відволікання;
- в) концентрація;
- г) домінанта.

13. Тривалість зосередження на об'єктах діяльності:

- а) концентрація;
- б) стійкість;
- в) відволікання;
- г) переключення.

14. Тахістоскоп – прилад для дослідження:

- а) пам'яті;
- б) уваги;
- в) мислення;
- г) уяви.

15. Міра інтенсивності зосередження уваги на об'єктах, що є предметом розумової або фізичної діяльності:

- а) переключення;
- б) стійкість;
- в) концентрація;
- г) розподіл.

16. Кількість об'єктів, які можуть бути охоплені увагою і

сприйнятті в найкоротший час:

- а)** стійкість уваги;
- б)** концентрація уваги;
- в)** обсяг уваги;
- г)** переключення уваги.

17. За допомогою тесту Бурдона (метод коректурної проби)

можна дослідити:

- а)** пам'ять;
- б)** увагу;
- в)** мислення;
- г)** уяву.

18. Людина, зосереджуючись на одному, не помічає іншого. Це вказує на важливу закономірність уваги:

- а)** стійкість;
- б)** переключення;
- в)** відволікання;
- г)** вибірковість.

19. Форма уваги, при якій вона спрямовується на аналіз діяльності психічних процесів, думок, переживань:

- а)** зовнішня;
- б)** внутрішня;
- в)** довільна;
- г)** мимовільна.

20. Під час внутрішньої уваги чутливість органів чуття:

- а)** знижується;
- б)** підвищується;
- в)** не змінюється;
- г)** змінюється в залежності від особливостей цих органів.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а		+			+						+									+
б			+	+		+							+	+					+	
в	+						+		+						+	+	+			
г								+		+		+						+		

Тема 9. ВІДЧУТТЯ

1. Відчуття, що несуть інформацію про стан внутрішніх органів:

- а)** екстероцептивні відчуття; **б)** інтероцептивні відчуття;
- в)** пропріоцептивні відчуття; **г)** температурні відчуття.

2. Зниження чутливості аналізатора під впливом тривалої чи пост

- а)** адаптація;
- б)** синестезія;
- в)** сенсibiлізація;
- г)** взаємодія відчуттів.

3. Суб'єктивне відображення окремих властивостей предметів і явищ навколишнього світу в корі головного мозку внаслідок їх безпосереднього впливу на наші органи чуття – це:

- а)** сприймання;
- б)** відчуття;
- в)** увага;
- г)** уява.

4. Яке з наведених визначень відчуття є найбільш повним та правильним:

а) відчуття є процесом опосередкованого відображення людиною особливостей предметів та явищ об'єктивного світу;

б) відчуття є процесом безпосереднього відображення людиною предметів та явищ зовнішнього світу у їх взаємозв'язках та відношеннях;

в) відчуття є відображенням у мозку людини окремих особливостей, якостей предметів та явищ об'єктивної дійсності внаслідок їх безпосереднього впливу на аналізатори;

г) відчуття – це відображення мозком предметів та явищ у всій сукупності їх особливостей, коли вони безпосередньо діють на аналізатори.

5. Відчуття виникають при:

- а)** відсутності безпосереднього впливу стимулів; **б)** безпосередньому впливі фізичних стимулів; **в)** пошуковій діяльності індивіда;
- г)** опосередкованому впливі психічних стимулів.

6. Про яку закономірність відчуттів говориться у висловлюваннях: "холодний колір", "гострий погляд", "м'який голос":

- а)** адаптація;
- б)** сенсibiliзація;
- в)** синестезія;
- г)** компенсація.

7. Відповідь організму на безпосередній вплив зовнішніх стимулів – це:

- а)** сприймання;
- б)** відчуття;
- в)** мислення;
- г)** пам'ять.

8. Залежно від міри контакту органів чуття з подразниками розрізняють чутливість:

- а)** розсіяну та скупчену; **б)** первинну та вторинну; **в)** основну та похідну;
- г)** контактну та дистантну.

9. До екстероцептивних відчуттів не належать:

- а)** статичні;
- б)** зорові;
- в)** слухові;
- г)** нюхові.

10. Викресліть зайве:

- а)** екстероцептивні відчуття; **б)** інтероцептивні відчуття;
- в)** пропріоцептивні відчуття; **г)** температурні відчуття.

11. Пропріоцептивні відчуття відображують:

- а)** властивості предметів та явищ зовнішнього світу;
- б)** рухи органів тіла і його стан;

- в) інформацію про стан внутрішніх органів;
- г) терморегуляцію та теплообмін організму з навколишнім середовищем.

12. Властивість, за якою відрізняється певний колір від будь-якого іншого при однаковій їх світлості та насиченості, – це:

- а) яскравість кольору; б) світлість кольору;
- в) кольоровий тон;
- г) насиченість кольору.

13. Ахроматичні кольори розрізняються лише за:

- а) мірою світлості;
- б) насиченістю кольору; в) яскравістю кольору;
- г) кольоровим тоном.

14. Найменше зростання або зниження голосності, яке може відчувати людське вухо, дорівнює:

- а) 1 децибелу;
- б) 10 децибелам;
- в) 100 децибелам;
- г) 1000 децибелам.

15. Звукочутлива частина вуха, що знаходиться у його центральній частині, – це:

- а) барабанна перетинка;
- б) кортіїв орган;
- в) ковадло;
- г) молоточок та стремено.

16. Відчуття дають знання про міру рівності та рельєфності поверхні предметів, яка відчувається при їх обмацуванні:

- а) больові;
- б) статичні;
- в) тактильні;
- г) кінестетичні.

17. Порогом відчуття називають:

- а) такий рівень інтенсивності подразника, який здатний викликати відчуття;

- б) особливість, якою одне відчуття відрізняється від інших;
- в) пристосування органу чуття до подразника;
- г) взаємодію відчуттів.

18. Вкажіть неправильну назву порогу відчуттів:

- а) абсолютний;
- б) диференційний;
- в) розрізнення;
- г) середній.

19. Органічні відчуття сигналізують про:

- а) положення тіла у просторі;
- б) голод, спрагу, втому;
- в) міру рівності та рельєфності поверхні предметів;
- г) властивості предметів та явищ зовнішнього світу.

20. Абсолютний поріг відчуттів буває:

- а) диференційний та інтенсивний;
- б) середній та знижений;
- в) нижній та верхній;
- г) великий та малий.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а		+							+				+	+			+			
б	+		+		+		+				+				+				+	
в				+		+						+				+				+
г								+		+								+		

Тема 10. СПРИЙМАННЯ

1. Дівчина завмерла від подиву: лише тепер вона помітила коника-стрибунця, який вдало сховався на соломинці, подібній за забарвленням до

його тіла, став ніби її продовженням, замаскувався. Подібні явища відбуваються за принципом:

- а) цілісності;
- б) структурності;
- в) ілюзії;
- г) співвідношення фону та об'єкта.

2. Викривлене сприймання реально існуючих предметів чи

явищ називається:

- а)
предметність
- б)
аперцепція;
- в) ілюзія;
- г) структурність.

3. Закони організації сприймання запропоновані:

- а)
біхевіористами;
- б)
гештальтистами
- ; в)
фрейдистами;
- г) гуманістами.

4. Яке з наведених визначень є найбільш повним та правильним:

- а) сприймання – це відображення найбільш суттєвих якостей та особливостей предметів у їх сукупності;
- б) сприймання – це синтез відчуттів;
- в) сприймання – це психічний процес відображення в мозку предметів та явищ у цілому, у всій сукупності їх особливостей при безпосередній дії на органи чуття;
- г) сприймання – це безпосереднє відображення людиною предметів та явищ зовнішнього світу.

5. Яка закономірність сприймання проявляється в таких фактах: миску, яка стоїть на столі, ми сприймаємо як круглу, хоча її зображення на сітчатці ока має форму еліпсу; сніг ми сприймаємо білим і в рожевих променях вечірнього сонця, і в сутінках:

- а) аперцепція;
- б) константність;
- в) ілюзія;
- г) обдуманість.

6. Яке з наведених визначень аперцепції є правильним:

- а) аперцепція – це негативний вплив попереднього досвіду на сприй
- б) аперцепція – це позитивний вплив попереднього досвіду на сприймання;
- в) аперцепція – це залежність сприймання від попереднього досвіду людини;
- г) аперцепція – це залежність сприймання від об'єктивних особливостей об'єкта.

7. Сприймання виникають при:

- а) відсутності безпосереднього впливу стимулів;

- б) безпосередньому впливі стимулів;
- в) пошуковій діяльності індивіда;
- г) опосередкованому впливі психічних стимулів.

8. За формою існування матерії не виділяють наступний вид сприймання:

- а) сприймання болю;
- б) сприймання часу;
- в) сприймання простору;
- г) сприймання руху.

9. Сприймання та відчуття:

- а) не пов'язані;
- б) іноді пов'язані;
- в) частково пов'язані;
- г) пов'язані.

10. Неправильно вказаний вид сприймання за змістом:

- а) слухове сприймання;
- б) сприймання часу;
- в) сприймання простору;
- г) сприймання руху.

11. Сприймання простору не відбувається за допомогою:

- а) зорового аналізатора;
- б) кінестетичного аналізатора;
- в) слухового аналізатора;
- г) смакового аналізатора.

12. Здатність помічати в об'єктах малопомітні, але важливі для розуміння їх суті, ознаки:

- а) активність;
- б) спостережливість;
- в) рішучість;
- г) наполегливість.

13. За сенсорними особливостями не виділяють такий вид сприймання:

- а) зорове сприймання; б) слухове сприймання; в) смакове сприймання;
- г) естетичне сприймання.

14. Вкажіть рядок, у якому правильно названі основні властивості сприймання:

- а) цілісність, константність, предметність;
- б) аперцепція, ілюзії, тривалість;
- в) осмисленість, ілюзії, вразливість;
- г) вибірковість, безпосередність, адекватність.

15. Синкретичне сприймання характеризується:

- а) нерозчленованістю сприйманого;
- б) динамічністю;
- в) емоційністю;
- г) рішучістю.

16. Розглядаючи Місяць в телескоп офіцер прийняв гори за бапти форті, пастор – за дзвіницю, а світська дама змогла "побачити" закохані пари, які обіймаються (Гольбах). Тут ідеться про таку особливість сприймання:

- а) константність;
- б) аперцепція;
- в) ілюзія;
- г) виділення предмета з фону.

17. Напрямок психології, що вивчає організацію сприйняття – це:

- а) біхевіоризм;
- б) психоаналіз;
- в) гештальтизм;
- г) гуманістична психологія.

18. Здатність системи аналізаторів забезпечувати сприймання, компенсувати неістотні зміни параметрів предмету:

- а) предметність сприймання; б) константність сприймання;
- в) цілісність сприймання;
- г) структурність сприймання.

19. За відношенням до психічного життя не виділяють наступний вид сприймання:

- а) кінестетичне сприймання; б) інтелектуальне сприймання; в) емоційне сприймання;
- г) естетичне сприймання.

20. Для константності сприймання важливим є:

- а)** активність людини;
- б)** динамічні стереотипи;
- в)** емоційність;
- г)** опосередкований контакт.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а								+		+				+	+				+	
б			+		+		+					+				+				+
в		+		+		+											+	+		
г	+								+		+		+							

Тема 11. ПАМ'ЯТЬ

1. Пригадування — це:

- а)** відтворення, яке вимагає напруження нервових сил, вольових зусиль;
- б)** відтворення при повторному сприйманні об'єкта;
- в)** цільовий аналіз інформації;
- г)** поновлення в пам'яті образів конкретних об'єктів, які виникли у корі головного мозку в момент сприймання.

2. Ви намагаєтесь відшукати потрібний термін під час перекладу статті у:

- а)** сенсорній пам'яті;
- б)** оперативній пам'яті;
- в)** короткочасній пам'яті;
- г)** довготривалій пам'яті.

3. Процес відновлення інформації, повернення її із "сховища" у свідомість носить назву:

- а)** запам'ятовування;
- б)** відтворення;
- в)** збереження;

г) впізнаван
ня.

4. *Неправильно названий основний процес пам'яті:*

а) запам'ятовування;

б)
зберігання;

в)
повернення

; г)
відтворення

;

5. *За тривалістю утримання матеріалу, що запам'ятовується не виділяють:*

а) емоційну пам'ять;

б) короточасну
пам'ять;

в) довготривалу
пам'ять;

г) оперативну
пам'ять.

6. *В якому з варіантів дана правильна класифікація видів пам'яті за характером психічної активності:*

а) образна, рухова, словесно-логічна, емоційна;

б) образна, рухова, механічна, словесно-логічна, емоційна;

в) слухова, довільна, образна, рухова, словесно-логічна, короточасна;

г) образна, рухова, словесно-логічна, тактильна.

7. *В якому з варіантів дана правильна класифікація видів пам'яті за участю аналізаторів:*

а) образна, рухова, словесно-логічна, емоційна, короточасна;

б) образна, рухова, механічна, словесно-логічна, емоційна;

в) слухова, рухова, смакова, зорова, нюхова;

г) образна, рухова, словесно-логічна, тактильна.

8. *Яке з наведених визначень пам'яті є найбільш повним і правильним:*

а) пам'ять — збереження раніше придбаних вражень;

б) пам'ять — це психічний процес використання раніше придбаного досвіду в практичній діяльності;

в) пам'ять — це заснована на відчуттях та сприйманнях здібність людини збагатити свій досвід;

г) пам'ять — це здібність нервової системи набувати, зберігати та відтворювати досвід.

9. "Знайомий стрибнув на підніжку трамвая і гукнув мені свій номер телефону. Я намагався скомбінувати цифри у значущу модель, та вони "розтанули" у закутках мозку через лічені секунди". Цифри залишаються в мозку протягом 15-25 секунд у:

- а)** сенсорній пам'яті;
- б)** семантичній пам'яті;
- в)** короткочасній пам'яті;
- г)** довготривалій пам'яті.

10. Неправильно названий вид пам'яті залежно від матеріалу, який запам'ятовується:

- а)** образна пам'ять;
- б)** словесно-логічна пам'ять;
- в)** рухова пам'ять;
- г)** інтелектуальна.

11. Помилкове сприймання незнайомої людини як знайомої вказує на:

- а)** асоціацію за схожістю; **б)** асоціацію за суміжністю; **в)** асоціацію за контрастом;
- г)** причинно-наслідкову асоціацію.

12. Не є різновидом відтворення:

- а)** впізнавання;
- б)** ретроактивне гальмування;
- в)** спогади;
- г)** пригадування.

13. В якому з варіантів дана правильна класифікація видів пам'яті за змістом, залежно від того, що запам'ятовується і відтворюється:

- а)** образна, рухова, словесно-логічна, емоційна;
- б)** образна, рухова, зорова, словесно-логічна, емоційна;
- в)** слухова, довільна, образна, рухова словесно-логічна, короткочасна;
- г)** образна, рухова, словесно-логічна, тактильна.

14. Образи уявлень пам'яті, які мають нав'язливий характер, носять назву:

- а)** ремінісценція
- б)** персеверація;

- в) ідеомоторика;
- г) синестезія.

15. Основних процесів пам'яті розрізняють:

- а) 2;
- б) 3;
- в) 4;
- г) 5.

16. Письменник, змальовуючи пейзаж, широко використовує порівняння з метою досягти максимальної образності в передачі явищ. Які асоціації становлять основу образних виразів?

- а) асоціації за схожістю; б) асоціації за суміжністю; в) асоціації за контрастом;
- г) асоціації за схожістю та контрастом.

17. За яких умов сильніше проявляється ретроактивне гальмування?

- а) заучуваний матеріал більший за обсягом, і час, протягом якого він заучується триваліший;
- б) матеріал менший за обсягом, а час заучування коротший; в) матеріал менший за обсягом, а час заучування триваліший; г) матеріал більший за обсягом, а час заучування коротший.

18. Що є необхідною умовою ефективності мимовільного запам'ятовування?

- а) зовнішні умови;
- б) дієве ставлення до матеріалу, який входить у зміст діяльності;
- в) дія з предметом є необхідною умовою тільки при мимовільному запам'ятовуванні пізнавального матеріалу;
- г) продуктивність мимовільного запам'ятовування не залежить від дії з предметом.

19. Час та кількість повторів, потрібних для запам'ятовування певного об'єму матеріалу – критерій:

- а) швидкості запам'ятання; б) точності запам'ятання;
- в) об'єму запам'ятання.
- г) самостійності запам'ятання.

20. Образну, словесно-логічну, емоційну та рухову пам'ять виділяють за критерієм:

- а) за тривалістю утримання матеріалу;

- б) за активністю;
- в) за процесами пам'яті;
- г) залежно від матеріалу, який запам'ятовується.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а	+				+	+					+		+			+				
б			+					+				+		+			+	+	+	
в				+			+		+						+					
г		+								+										+

Тема 12. МИСЛЕННЯ

1. Умовивід – це:

- а) форма мислення, що відображає зв'язки між предметами;
- б) форма мислення, при якій на основі кількох суджень роблять нове;
- в) процес мислення, визначення подібності та відмінності між предметами;
- г) мислительна операція, що полягає у поділі в думках складного об'єкта на окремі частини.

2. Уявне відокремлення властивостей від об'єкта, виділення окремих його частин, елементів – це:

- а) синтез;
- б) узагальнення;
- в) аналіз;
- г) абстрагування.

3. Поєднання окремих компонентів об'єкта в єдине ціле називається:

- а) аналізом;
- б) дедукцією;
- в) індукцією;
- г) синтезом.

4. Абстрагування – це:

- а) поділ у думках складного об'єкта на окремі частини;
- б) миттєве усвідомлення розв'язання проблеми;
- в) уявне відокремлення істотних властивостей предмета від несуттєвих ознак;

г) уявне згрупування предметів за загальними та істотними ознаками.

5. Судження: "Київ – столиця України" є:

а)

загальним;

б)

одиничним

; в)

частковим;

г) збірним.

6. Яке з наведених визначень поняття є правильним і точним:

а) це форма мислення, є найбільш повним відображенням ознак предметів і явищ навколишнього світу;

б) це форма мислення, яка відображає за допомогою слова сутність того чи іншого предмета;

в) це форма мислення, яка являє собою узагальнення предметів та явищ навколишнього світу;

г) це форма мислення, яка виражає за допомогою слова різні ознаки предметів та явищ об'єктивної дійсності.

7. В якому варіанті названі основні розумові

операції: а) порівняння, аналіз, сприймання, синтез, узагальнення; б) аналіз, синтез, узагальнення, конкретизація, розуміння;

в) аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, конкретизація;

г) узагальнення, розуміння, міркування, аналіз, синтез.

8. Аналіз, інтерпретація та інтеграція стимулів в єдиний цілісний образ – це:

а)

сприйманн

я; б)

мислення;

в) відчуття;

г) пам'ять.

9. Дії з об'єктами, відображеними в образах, уявленнях і поняттях про них:

а) пізнання;

б) інтелектуальні дії;

в) праксичні дії;

г) розумові дії.

10. Упорядкування знань на підставі гранично широких спільних ознак груп об'єктів:

а) абстрагування;

б) аналіз;

в) систематизація;

г) порівняння.

11. Не є судженням наступні речення:

а) "Хто це?"

б) "Це вагомий доказ".

в) "Ця квітка – біла".

г) "Сума внутрішніх кутів трикутника дорівнює 180 градусам".

12. Неправильно названий вид умовиводів:

а) за аналогією;

б)

частковий;

в)

індуктивний

; г)

дедуктивний

й.

13. Виберіть відповідь, яка вірно характеризує зв'язок мовлення і мислення:

а) мислення і мовлення єдині, але не тотожні;

б) мислення і мовлення існують незалежно одне від одного;

в) мислення і мовлення тотожні;

г) власне людське мислення не обов'язково спирається на мову.

14. Мислительна операція розкладання цілого на частини, компоненти, виділення окремих ознак, елементів, зв'язків, відношень тощо:

а)

абстрагування

я; б)

конкретизація

; в) аналіз;

г) синтез.

15. У чому виявляється розуміння того чи іншого об'єкта:

а) у відображенні об'єкта окремо від усіх інших;

б) у переліченні його ознак і властивостей;

в) у розкритті зв'язків і відношень цього об'єкта з іншими об'єктами;

г) у спостереженні за об'єктом.

16. Знайти зайве поняття:

а) порівняння;

б) судження;

в) умовисновок;

г) міркування.

Г) критичність мислення.

г) мовлення, яке виступає як фаза планування діяльності, формування думок і пов'язана із зовнішнім мовленням.

г) самостійність мислення.

г) увага.

[illegible]

Тема 13. УЯВА

1. Створення нових образів шляхом підкреслення певних рис – це:

- а) схематизація;
- б) аналогія;
- в) аглютинація;
- г) акцентування.

2. Перебільшення певної ознаки чи якості предмета або явища з метою підсилення художнього враження – це:

- а) акцентування;
- б) гіперболізація
- ; в) схематизація;
- г) літота.

3. Уява – це:

- а) створення в корі головного мозку нових образів на основі набутого досвіду;
- б) пригадування образів раніше сприйнятих предметів і явищ;
- в) створення нових образів шляхом виокремлення тих чи інших рис предмета;
- г) суб'єктивне відображення окремих властивостей предметів і явищ навколишнього світу в корі головного мозку внаслідок їх безпосереднього впливу на наші органи чуття.

4. Прийом створення нових образів уяви шляхом поєднання окремих частин, наявних у нашій свідомості образів та уявлень, – це:

- а) аналогія;
- б) схематизація;
- в) літота;
- г) аглютинація.

5. "Виділення істотного, збірного й втілення в окремому образі". Описано такий прийом творчої уяви, як:

- а) схематизація;
- б) типізація;
- в) літота;
- г) аглютинація.

6. Створення нових образів уяви за схожістю з іншими, наявними

—

це:

- а) літота;
- б) схематизація;
- в) аналогія;
- г) аглютинація.

7. Створення людиною нових композицій на основі старих образів або

оригінального чуттєвого досвіду – це:

- а) уява;
- б) пам'ять;
- в) міркування;
- г) уважність.

8. Зіставлення у нашій уяві явищ чи предметів для надання їм більшої виразності, яскравості – це:

- а) порівняння;
- б) аналогія;
- в) літота;
- г) аглютинація.

9. Яке з наведених визначень уяви є найбільш точним і правильним:

- а) уява – це процес побудови людиною образів об'єктів;
- б) уява – це психічна діяльність, наприкінці якої здійснюється

побудова нових форм уявлень чи думок;

в) уява – це процес побудови людиною на основі придбаного нею досвіду об'єктів, які вона не уявляла та не уявляє;

г) уява – це сукупність уявлень про навколишню дійсність.

10. Як називається побудова образів уяви, яка здійснюється шляхом об'єднання елементів, узятих з інших уявлень:

- а)
доповнення;
- б)
аглютинація;
- в)
акцентування;
- г)
типізація.

11. В якому з наведених нижче речень йдеться про уяву:

а) згадуючи кінофільм "Педагогічна поема", я ніби бачу перед собою живий образ О. М. Макаренка;

б) він згадав про своє бажання піти до бібліотеки;

в) я чітко уявив собі артистку, яку бачив учора в театрі;

г) читаючи "Війну і мир" Л. М. Толстого, я ніби живими бачу героїв роману.

12. Художній прийом применшення ознак предмета чи явища – це:

- а)** аглютинація
- б)** схематизація
- в)** літота;
- г)** аналогія.

13. Локатор створений людиною подібно до будови вуха кажана, літаючі апарати – до птахів. Цей прийом створення нових образів за схожістю з іншими, наявними називається:

- а)** акцентування
- б)** аглютинація;
- в)** порівняння;
- г)** аналогія.

14. Образ Котигорошка є:

- а)** літотою;
- б)** аглютинацією
- в)** схематизацією
- г)** порівнянням.

15. Залежно від участі волі в діяльності уяви її поділяють на:

- а)** тривалу та напружену;
- б)** мимовільну та довільну;
- в)** активну та пасивну;
- г)** репродуктивну та творчу.

16. Творчу уяву виділяють за критерієм:

- а)** змісту діяльності;
- б)** участі волі;
- в)** характеру діяльності;
- г)** активності.

17. Процес створення людиною образів бажаного майбутнього:

- а)** мрія;
- б)** думка;
- в)** сновидіння;
- г)** фантазія.

18. Вкажіть рядок, де правильно вказані прийоми створення образів

уяви:

- а) мрія, аглютинація, аналогія;
- б) літота, схематизація, акцентування;
- в) аналогія, думка, порівняння;
- г) аглютинація, фантазія, акцентування.

19. Уява притаманна:

- а) вищим тваринам;
- б) усім тваринам;
- в) тваринам і людині;
- г) лише людині.

20. Образ кентавра є:

- а) літотою;
- б) аглютинацією;
- в) схематизацією;
- г) порівнянням.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а			+				+	+						+			+			
б		+			+					+					+			+		+
в						+			+			+				+				
г	+			+							+		+						+	

Тема 14. ПОЧУТТЯ ТА ЕМОЦІЇ

1. Стрес пов'язаний з:

- а) прогресуючим виснаженням резервів організму;
- б) неочікуваною гострою ситуацією;
- в) ризиком;
- г) всі відповіді правильні.

2. Знайти зайве поняття:

- а)

стрес;

б)

емоції

ї; в)

мрії;

г)

афект

.

3. До вищих почуттів не належать:

а) інтелектуальні;

б)

вольові;

в)

естетичні

і; г)

моральні

.

4. Переживання людиною свого ставлення до діяльності:

а) моральні почуття;

б) естетичні почуття;

в) інтелектуальні почуття;

г) праксичні почуття.

5. Радість, сум, гнів, сором:

а)

почуття

; б)

думки;

в)

чутки;

г) фантазії.

6. Розрізняють емоції:

а) складені та

розвинуті; б)

непомітні та помітні;

в) прості та складні;

г) прості та непрості.

7. Почуття притаманні:

а) і людині, і тваринам;

б) лише людині;

в) вищим тваринам;

г) лише тваринам.

8. Стенічні емоції та почуття:

- а) посилюють активність, спонукають до діяльності;
- б) пригнічують людину, зменшують її активність;
- в) ніяк не впливають на людину;
- г) постійно супроводжують людину.

9. Інформаційну теорію почуттів та емоцій розробив:

- а) І. Павлов;
- б) П. Анохін;
- в) Ч. Дарвін;
- г) П. Симонов.

10. Загальний емоційний стан, що своєрідно забарвлює на певний час діяльність людини, характеризує її життєвий тонус. Виразно на щось конкретне не спрямований:

- а) афект;
- б) пристрасть;
- в) настрій;
- г) лють.

11. Специфічні людські, узагальнені переживання ставлення до людських потреб, задоволення або незадоволення яких викликає позитивні або негативні емоції:

- а) фрустрація;
- б) стрес;
- в) афект;
- г) почуття.

12. Емоції притаманні:

- а) і людині, і тваринам;
- б) лише людині;
- в) лише тваринам;
- г) вищим тваринам.

13. Своєрідний емоційний стан, характерною ознакою якого є дезорганізація свідомості та діяльності у стані безнадійності, втрати перспективи:

- а) стрес;
- б) пристрасть;

- в) афект;
- г) фрустрація.

14. Сильні, стійкі, тривалі почуття, які захоплюють людину, володіють нею і виявляються в орієнтації всіх прагнень особистості в одному напрямку, у зосередженні їх на одній меті:

- а) афекти;
- б) пристрасті;
- в) стреси;
- г) настрої.

15. Естетичні почуття – це:

- а) почуття, в яких виявляється стійке ставлення людини до суспільних подій, до інших людей, до самої себе;
- б) переживання людиною свого ставлення до діяльності;
- в) переживання краси в явищах природи, у праці, у гармонії барв, звуків, рухів і форм;
- г) емоційний відгук на ставлення особистості до пізнавальної діяльності в широкому її розумінні;

16. Сильне короткочасне збудження, що виникає раптово, оволодіває людиною так сильно, що вона втрачає здатність контролювати свої дії та вчинки:

- а) афект;
- б) стрес;
- в) настрій;
- г) фрустрація.

17. Астенічні емоції та почуття:

- а) посилюють активність, спонукають до діяльності;
- б) пригнічують людину, зменшують її активність;
- в) ніяк не впливають на людину;
- г) постійно супроводжують людину.

18. Любов до знань, допитливість, чуття нового – це:

- а) інтелектуальні почуття;
- б) естетичні почуття;
- в) моральні почуття;
- г) праксичні почуття.

19. Суперечливе, одночасне двоїсте емоційне переживання людини щодо тієї самої події або об'єкта (наприклад, задоволення і

незадоволення, симпатії і антипатії, любові і ненависті тощо) – це:

- а)** праксичні почуття;
- б)** стрес;
- в)** амбівалентність почуттів;
- г)** фрустрація;

20. Афект – це:

а) специфічні людські, узагальнені переживання ставлення до людських потреб, задоволення або незадоволення яких викликає позитивні або негативні емоції;

б) загальний емоційний стан, що своєрідно забарвлює на певний час діяльність людини, характеризує її життєвий тонус. Виразно на щось конкретне не спрямований;

в) своєрідний емоційний стан, характерною ознакою якого є дезорганізація свідомості та діяльності у стані безнадійності, втрати перспективи;

г) сильне короточасне збудження, що виникає раптово, оволодіває людиною так сильно, що вона втрачає здатність контролювати свої дії та вчинки.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а					+			+				+				+		+		
б			+				+							+			+			
в		+				+				+					+				+	
г	+			+					+		+		+							+

Тема 15. ВОЛЯ

1. Здатність швидко піднімати активність до необхідного рівня

-

йдеться про таку вольову якість особистості, як:

- а)** витримка;
- б)** сміливість;
- в)** енергійність;
- г)** наполегливість.

2. Найважливішим етапом вольового акту, в якому і виявляється воля людини є:

- а)** 1;
- б)** 2;
- в)** 3;

г) 4.

3. Пізнавальні процеси стають довільними в:

- а) дошкільному віці;
- б) молодшому шкільному віці;
- в) підлітковому віці;
- г) були такими від народження.

4. Виберіть правильне твердження стосовно волі:

- а) є результатом еволюції;
- б) вроджене явище;
- в) передається по спадковості;
- г) є результатом навчання і виховання.

5. 3 етап вольового акту – це:

- а) прийняття рішення;
- б) вибір шляхів і засобів;
- в) виконання рішення;
- г) виникнення прагнення.

6. Представники цього напрямку вивчення волі заперечують її обумовленість:

- а) гештальтистський напрямок;
- б) психоаналітичний;
- в) детерміністичний;
- г) індетерміністичний.

7. Вміння підтримувати інтенсивність роботи на заданому рівні за умов виникнення внутрішніх перешкод – це така вольова якість:

- а) енергійність;
- б) терплячість;
- в) витримка;
- г) сміливість.

8. До базальних (первинних) вольових якостей особистості не відносять:

- а) енергійність;
- б) витримка;
- в) сміливість;
- г) наполегливість.

9. В основі вольової системи людини лежать базальні (первинні)

вольові якості Їх:

- а) 2;
- б) 3;
- в) 4;
- г) 5.

10. Здатність швидко гальмувати власні дії, що заважають при виконання прийнятого рішення, - йдеться про:

- а) наполегливість;
- б) терплячість;
- в) витримку;
- г) сміливість.

11. Відносно стійкі, незалежні від конкретної ситуації психічні утворення, які вказують на досягнутий особистістю рівень володіння собою. Йдеться про:

- а) вольові якості особистості;
- б) боротьбу мотивів;
- в) мимовільні дії;
- г) довільні дії.

12. 2 етап вольового акту носить назву:

- а) прийняття рішення;
- б) виникнення прагнення;
- в) виконання рішення;
- г) вибір шляхів і засобів.

13. Екстернальний локус контролю свідчить про:

- а) силу волі людини;
- б) емоційність особи;
- в) приписування відповідальності за власні дії зовнішнім обставинам;
- г) приписування відповідальності власним здібностям, або зусиллям.

14. В основі вольової системи людини лежать вольові якості. Їх називають:

- а) базальні (первинні);
- б) системні (вторинні);
- в) базальні (вторинні);
- г) системні (первинні).

15. Здатність при виникненні небезпеки зберігати стійкість організації психічних функцій, не знижуючи якості і продуктивності діяльності – це:

- а)** енергійність
- б)** сміливість;
- в)** витримка;
- г)** наполегливість.

16. До складових волі не належать:

- а)** вольові якості; **б)** вольові процеси; **в)** вольові дії;
- г)** адаптивність.

17. Вчені детерміністичного напрямку вивчення волі вважають, що:

- а)** людина є абсолютно незалежною від обставин;
- б)** людина залежна від оточуючого середовища, вчиняє під впливом обставин;
- в)** людина відділена від середовища;
- г)** все залежить від "вищої" сили.

18. Воля – це:

- а)** усвідомлене, цілеспрямоване прагнення діяти певним чином і переборювати труднощі заради поставленої мети;
- б)** форма психічного відображення, що проявляється у здатності до вибору дій, пов'язаних з подоланням зовнішніх чи внутрішніх перешкод;
- в)** боротьба з реальними зовнішніми і внутрішніми перешкодами;
- г)** вміння досягати поставленої мети.

19. Похідна системна (вторинна) якість, що вказує на досягнення людиною мети без зменшення енергії при здоланні перешкод, – це:

- а)** наполегливість;
- б)** енергійність
- в)** сміливість;
- г)** витримка.

20. Вольовий акт складається із декількох етапів, їх:

- а) 2;
- б) 3;
- в) 4;
- г) 5.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а			+		+						+			+					+	
б							+								+		+	+		
в	+								+	+			+							+
г		+		+		+		+				+				+				

ТЕМА 16. ТЕМПЕРАМЕНТ

1. За І. П. Павловим, холеричний темперамент характеризується:

- а) силою, рівноваженістю, інертністю нервових процесів;
- б) силою, рівноваженістю, рухливістю нервових процесів;
- в) силою, нерівноваженістю, рухливістю нервових процесів;
- г) слабкістю, нерівноваженістю, інертністю нервових процесів.

2. Встановіть ступінь зв'язку між темпераментом і характером особистості:

- а) зв'язку між ними немає, це незалежні властивості;
- б) по суті це тотожні властивості;
- в) зв'язок є, і він тісний;
- г) зв'язок дуже слабкий.

3. Здатність нервової системи витримувати великі навантаження

—

ця характеристика називається:

- а) силою;
- б) активністю;
- в) рухливістю;
- г) рівноваженістю.

4. Якому типу темпераменту відповідає сильний тип нервової системи, що характеризується нерівноваженістю процесів збудження і гальмування:

- а) холерик;
- б)

флегматик
; в)
сангвінік;
г)
меланхолі
к.

5. Індивідуальне поєднання стійких психічних особливостей особистості, що визначають типові для неї способи поведінки і життєдіяльності в конкретних ситуаціях – це:

- а) характер;
- б) темперамент;
- в) спрямованість;
- г) здібності.

6. За І. П. Павловим, флегматичний темперамент характеризується:

- а) силою, врівноваженістю, інертністю нервових процесів;
- б) силою, врівноваженістю, рухливістю нервових процесів;
- в) силою, неврівноваженістю, рухливістю нервових процесів;
- г) слабкістю, неврівноваженістю, інертністю нервових процесів.

7. У людей з яким типом темпераменту найважче виробити такі якості, як витримка і самоконтроль:

- а) у
меланхоліка;
- б) у
сангвініка; в)
- у
флегматика;
- г) у холерика.

8. До індивідуально-психологічних особливостей особистості не належить:

- а)
спрямованість
- ; б)
темперамент;
- в) характер;
- г) сприймання.

9. Гіппократ вважав, що переважання в організмі крові визначає наявність цього типу темпераменту. Це:

- а) сангвінічний
темперамент; б)
холеричний темперамент;
- в) флегматичний
темперамент;

г) меланхолічний темперамент.

10. Якому типу темпераменту відповідає сильний тип нервової системи, що характеризується врівноваженістю та інертністю процесів збудження і гальмування:

а) холерик;

б)

флегматик

; в)

сангвінік;

г)

меланхолі

к.

11. За І. П. Павловим, сангвінічний темперамент характеризується:

а) силою, врівноваженістю, інертністю нервових процесів;

б) силою, врівноваженістю, рухливістю нервових процесів;

в) силою, неуврівноваженістю, рухливістю нервових процесів;

г) слабкістю, неуврівноваженістю, інертністю нервових процесів.

12. За Гіппократом, переважання в організмі чорної жовчі визначає наявність певного типу темпераменту. Йдеться про:

а) сангвінічний

темперамент; б)

холеричний темперамент;

в) флегматичний

темперамент;

г) меланхолічний темперамент.

13. Якому типу темпераменту відповідає слабкий тип нервової системи, що характеризується слабкістю процесів збудження і гальмування:

а) холерик;

б)

флегматик

; в)

сангвінік;

г)

меланхолі

к.

14. Гіппократ пов'язував переважання в організмі лімфи із цим темпераментом. На його думку це:

а) сангвінічний

темперамент; б)

холеричний темперамент;

- в) флегматичний темперамент;
- г) меланхолічний темперамент.

15. Гіппократ вважав, що переважання в організмі жовчі визначає наявність цього типу темпераменту. Йдеться про:

- а) сангвінічний темперамент; б) холеричний темперамент;
- в) флегматичний темперамент;
- г) меланхолічний темперамент.

16. Якому типу темпераменту відповідає сильний тип нервової системи, що характеризується врівноваженістю та рухливістю процесів збудження і гальмування:

- а) холерик;
- б) флегматик;
- в) сангвінік;
- г) меланхолік.

17. Який тип темпераменту характеризується високою сенситивністю:

- а) меланхолік;
- б) сангвінік;
- в) флегматик;
- г) холерик.

18. Ця характеристика темпераменту вказує на особливості реакції особистості на подразники, що виявляються в темпі, силі та формі відповіді, а найяскравіше – в емоційній вразливості, і відображаються на ставленні особистості до навколишньої дійсності та до самої себе. Це:

- а) пластичність;
- б) реактивність;

- в)
ригідність;
г) сенситивність.

19. Міра чутливості до явищ, що стосуються особистості, визначається цією властивістю темпераменту. Це:

- а)
резистентність;
б)
пластичність;
в)
сенситивність;
г) ригідність.

20. За І. П. Павловим, меланхолічний темперамент характеризується:

- а) силою, врівноваженістю, інертністю нервових процесів;
б) силою, врівноваженістю, рухливістю нервових процесів; в) силою, неуврівноваженістю, рухливістю нервових процесів; г) слабкістю нервових процесів.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а			+	+		+			+								+			
б					+					+	+				+			+		
в	+	+												+		+			+	
г							+	+				+	+							+

ТЕМА 17. ХАРАКТЕР

ТЕСТИ

1. На основі характеристики визначте тип акцентуації характеру. "Майже завжди вирізняється добрим та навіть трохи піднесеним настроєм, високим життєвим тонусом, енергійністю; спостерігається постійне прагнення до лідерства, зокрема неформального; висока комунікабельність – з нерозбірливістю у виборі знайомств; легко адаптується до нових умов; дуже погано переносить самотність, розмірений режим, одноманітне оточення, монотонну справу; для такої особистості властиві переоцінка своїх можливостей

та надмірно оптимістичні плани на майбутнє":

- а)**
шизоїдний;
- б)**
гіпертимний
- й; в)**
циклоїдний.
- г)**
істероїдний.

2. Вкажіть на правильну тезу щодо формування характеру. Він є:

- а)** вродженим;
- б)** набутиим;
- в)** більше набутиим, ніж вродженим;
- г)** більше вродженим, ніж набутиим.

3. Сукупність основних, найбільш стійких якостей особистості, що сформувалися впродовж життя і виявляються в діях, вчинках та поведінці,

- це:

- а)**
темперамент;
- б)**
спрямованість
- ; в)** характер;
- г)** здібності.

4. Відношення до людей, до діяльності, приватної власності, а також відношення до себе входять до структури:

- а)**
характеру
- ; б)**
діяльності
- ; в)**
свідомості
- ; г)**
здібносте
- й.**

5. Цей термін перекладається з грецьк. як "рису", "прикмета", "відбиток". Йдеться про одну із індивідуально-психологічних особливостей особистості. Це:

- а)** спрямованість;
- б)** характер;
- в)** мотив;

г) свідомість.

6. Вкажіть, в якому рядку названі лише компоненти структури характеру:

а) спрямованість темперамент, воля, емоції, здібності;

б) спрямованість, воля, емоції, темперамент, мотивація;

в) спрямованість, переконання, розумові риси, емоції, самосвідомість;

г) спрямованість, розумові риси, воля, емоції, темперамент.

7. Повнота характеру – це:

а) всебічний розвиток основних його структурних компонентів: розумових, моральних, емоційно-вольових;

б) твердість і незалежність особистості в її прагненнях і переконаннях, у боротьбі за досягнення окреслених цілей;

в) енергійні дії, завзяття та активність в діяльності, боротьба за доведення справи до кінця, незважаючи на різні перешкоди;

г) єдність усіх компонентів характеру.

8. На основі характеристики визначте тип акцентуації характеру. "Часто плачуть. Люблять мучити тварин, дратувати молодших, знущатися над немічними. У дитячих компаніях поведуться як диктатори. Типові риси – жорстокість, владність, самолюбство":

а) шизоїдний;

б)

психастенічний

й; в)

епілептоїдний;

г) істероїдний.

9 Термін "характер" був запропонований:

а) І. П. Павловим;

б)

Платоном;

в)

Арістотеле

м; г)

Теофрастом

.

10. До складу якого симптомокомплексу рис в структурі характеру входять гідність, скромність, відповідальність:

а) ставлення до праці;

б) ставлення до інших людей;

в) ставлення до самої себе;

г) ставлення до предметів та явищ дійсності.

11. У ситуаціях, які ставлять перед особистістю вимоги діяти

згідно з суспільними ідеалами, нормами, правилами поведінки, на передній план виходять:

- а) моральні риси характеру; б) вольові риси характеру; в) емоційні риси характеру;*
- г) інтелектуальні риси характеру.*

12. На основі характеристики визначте тип акцентуації характеру. "Підкоряються будь-яким авторитетам, більшості в групі. Основне життєве кредо – "бути, як всі. Схильні до моралізаторства й консерватизму":

- а) конформний*
- ; б) гіпертимний*
- ; в) циклоїдний.*
- г) істероїдний.*

13. Назвіть неправильну назву типу підліткових акцентуацій характеру (за А. Є. Лічком):

- а) нестійкий;*
- б) ригідний;*
- в) астеноневротичний;*
- г) психастенічний.*

14. Знайдіть поняття, що відрізняється від інших за певною ознакою:

- а) тактовність;*
- б) байдужість;*
- в) емпатійність;*
- г) ініціативність.*

15. Яке з наведених нижче тверджень щодо формування характеру є найбільш точним:

- а) характер залежить від оточення, в якому людина живе; б) сформований характер людини не піддається корекції; в) характер формується до 5 років;*
- г) характер формується та проявляється в діяльності та спілкуванні,*

залежить від світогляду людини.

16. На основі характеристики визначте тип акцентуації характеру. "Підвищена збудливість, схильність до апатії. Люблять перебувати вдома

самі. Важко переживають навіть незначні неприємності. Настрій змінюється від піднесеного до пригніченого. На зауваження реагують дратівливо":

- а)
шизоїдний;
- б)
гіпертимний;
- в)
циклоїдний.
- г)
істероїдний.

17. Надмірне посилення окремих рис характеру, яке виявляється у вибірковій уразливості особистості щодо певних психічних впливів поруч із нормальною і навіть підвищеною стійкістю до інших:

- а)
акцентуація
- б)
психопатія;
- в)
агресія;
- г)
фрустрація.

18. Вкажіть кількість основних типів акцентуацій характеру за А. Є. Лічком:

- а) 9;
- б) 10;
- в) 11;
- г) 12.

19. Вкажіть кількість основних типів акцентуацій за К. Леонгардом:

- а) 9;
- б) 10;
- в) 11;
- г) 12.

20. На основі характеристики визначте тип акцентуації характеру. "Головна риса – егоцентризм, потребують постійної уваги до своєї особи. Виражена схильність до театральності, хизування."

- а)
шизоїдний;
- б)

гіпертимни
й; в)
циклоїдний.
г)
істероїдний.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а				+			+				+	+					+			
б	+	+			+								+	+						
в			+					+		+						+		+		
г						+			+						+				+	+

ТЕМА 18. ЗДІБНОСТІ

1. В якому з наведених нижче варіантів відповідей дається визначення геніальності:

- а) здатність індивіда свідомо орієнтувати своє мислення на нові вимоги;
- б) рівень розвитку здібностей, що виявляються у творчій діяльності, результати якої мають історичне значення у житті суспільства, у розвитку науки, літератури, мистецтва;
- в) видатні індивідуальні здібності людей в одній чи кількох галузях;
- г) це загальна здатність психіки пристосовуватись до нових обставин та умов життя.

2. Вкажіть правильне визначення здібностей:

- а) це синтез індивідуально-типологічних особливостей особистості, що є умовами успішного здійснення певної діяльності;
- б) це здатність особистості до певного виду діяльності;
- в) це властивість особистості, яка виявляється у високому рівні виконання певного виду діяльності;
- г) це сукупність основних найбільш стійких якостей особистості, що сформувалися впродовж життя і виявляються в діях, вчинках та поведінці.

3. Індивідуальні особливості особистості, що забезпечують успіх оволодіння загальними знаннями для реалізації різних видів діяльності:

- а) потреби;
- б) задатки;
- в) загальні здібності;

г) спеціальні здібності.

4. Поняття "здібності" і "задатки":

а) тотожні;

б) нічим не поєднані;

в) здібності формуються на основі задатків;

г) задатки формуються на основі здібностей.

5. Індивідуально-психологічні особливості суб'єкта, які виражають його готовність до оволодіння деякими видами діяльності та є основою їх успішного виконання – це:

а) здібності;

б) задатки;

в) темперамент;

г) характер.

6. Яке з наведених нижче визначень здібностей є найбільш правильним і повним:

а) здібності – це сукупність знань, умінь і навичок людини;

б) здібності – це індивідуально-психологічні особливості особистості, які є умовою успішного здійснення певної діяльності;

в) здібності – це психічні явища, які розвиваються на основі задатків;

г) здібності – це основа для розвитку таланту.

7. Серед наведених нижче відповідей виберіть ту, в якій перераховані лише спеціальні здібності:

а) музичні, спортивні, здібності до навчання, літературні, художні; б) спортивні, розумові, технічні, педагогічні, музичні, математичні; в) розумові, педагогічні, здібності до навчання, художні, музичні;

г) літературні, артистичні, математичні, художні, педагогічні, спортивні.

8. В якому з наведених нижче варіантів відповідей дається визначення таланту:

а) здатність індивіда свідомо орієнтувати своє мислення на нові вимоги;

б) рівень розвитку здібностей, що виявляються у творчій діяльності, результати якої мають історичне значення у житті суспільства, у розвитку науки, літератури, мистецтва;

в) видатні індивідуальні здібності людей в одній чи кількох галузях;

г) це загальна здатність психіки пристосовуватись до нових обставин та умов життя.

9. Розумова відсталість, яка характеризується конкретністю мислення, нездатністю до творчої поведінки, примітивністю інтересів та почуттів, – це:

а) недорозвинені здібності;

б) дебільність;

- в) ідіотія;
- г) імбецильність.

10. IQ = 0-5 балів характеризує людей, у яких наявна:

- а) акцентуація
- ; б) психопатія;
- в) дебільність;
- г) ідіотія.

11. Вкажіть кількість рівнів імбецильності:

- а) 2;
- б) 3;
- в) 4;
- г) 5.

12. Назва комплексної науки про дитину, яка була заборонена у СРСР в

1936 р. спеціальною постановою:

- а) біологія;
- б) генетика;
- в) педологія
- ;
- г) психологія.

13. Знайдіть "зайве" поняття серед запропонованих:

- а) геніальність;
- б) обдарованість;
- в) талант;
- г) задатки.

14. Те, що здібності є біологічно обумовленими і залежать від спадковості, а навчання і виховання можуть лише змінити швидкість їх появи, вважав:

- а) Платон;
- б) Ф. Галль;
- в) Ф. Гальтон;
- г) К. Гельвецій.

15. Вкажіть неправильно названий рівень імбецильності:

- а) помірна;
- б) глибока;
- в) середнього рівня;
- г) чітко виражена.

16. Про наявність здібностей до певного виду діяльності свідчить:

- а) низький темп навчання цієї діяльності;
- б) великі енергетичні затрати з виконання цієї діяльності;
- в) індивідуальна своєрідність виконання діяльності;
- г) відсутність зв'язку із спрямованістю.

17. За І. П. Павловим, для людей "художнього" типу в психічній діяльності характерне відносне переважання:

- а) першої сигнальної системи; б) другої сигнальної системи; в) системи зрівноважені;
- г) мотивації до діяльності.

18. За І. П. Павловим, для людей "розумового" типу в психічній діяльності характерне відносне переважання:

- а) першої сигнальної системи; б) другої сигнальної системи; в) системи зрівноважені;
- г) мотивації до діяльності.

19. Вкажіть на найбільш продуктивну гіпотезу стосовно наявності індивідуальних відмінностей у здібностях людей:

- а) рівень розвитку психічних якостей пов'язаний з розміром окремих частин мозку і визначається за черепом (Ф. Галль);
- б) здібності залежать від маси мозку;
- в) задатки пов'язані з мікроструктурою мозку, органами чуття, особливостями нервових процесів;
- г) задатки визначаються числом мозкових звивин.

20. Оберіть правильне твердження:

- а) здібності передаються спадково;
- б) задатки завжди визначають високий рівень розвитку здібностей;
- в) фактичний успіх у певній діяльності є виявом здібності до неї;
- г) здібності як властивість особистості є продуктом суспільного розвитку.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а		+			+									+			+			
б	+					+			+		+							+		
в			+	+				+				+			+	+			+	
г							+			+			+							+

Індивідуальні завдання.

Написання есе.

Вимоги до написання та оформлення есе з дисципліни «Психологія»

Есе – невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження з конкретного питання.

У ракурсі дисципліни «Методика викладання психології» есе є формою індивідуальної самостійної роботи студента над проблематикою курсу, написаною на основі вивчення літератури та опрацювання емпіричних джерел, і є основою для планованого виступу під час обговорення теми заняття. Присутність та наукове обґрунтування власного погляду на тематику чи власного підходу до розв’язання проблеми є найважливішим критерієм високої оцінки есе.

Критерії написання есе

<i>Критерії</i>	<i>Вимоги</i>
<i>Обсяг</i>	2-3 сторінки друкованого тексту, оформленого згідно з діючими правилами (міні-есе може бути написане від руки, але чітким і розбірливим почерком при відповідності необхідної кількості знаків чи слів)
<i>Мова</i>	Українська
<i>Зміст</i>	Висловлюються думки та особисте ставлення автора з конкретного питання. Понад усе цінується самостійність і оригінальність, парадоксальність думок та оцінок, нестандартні ідеї. На першому плані – особистість автора.
<i>Композиція</i>	Композиція довільна. Чіткість, послідовність та логічність висловлювань. Обов'язковим є аргументованість і переконливість.
<i>Оформлення</i>	Виконується на листах формату А4; шрифт Times New Roman; кегль 14; інтервал між рядками – 1,5; відступ (абзац) – 1,25; поля зверху-знизу – 2 см, з лівого боку – 3 см, з правого – 1 см. Дотримання правил граматики, орфографії і пунктуації.

Рекомендації щодо побудови есе

— Будь-який твір есе варто розпочати зі вступу, в якому має бути висвітлено загальний підхід до теми. Вступ повинен містити проблемне завдання і відповідь на поставлене питання. Автор мініесе має описувати те, що буде творчою відповіддю на поставлене питання у темі. Упродовж усього есе необхідно підкреслювати зв'язок поданих фактів з тезою.

— Основна частина есе вибудовується з метою переконання слухачів. Для цього автор має використати вагомі аргументи. Спочатку варто викласти головні ідеї та факти, які підтверджуватимуть приклади до цих ідей.

— Есе має містити озвучену кінцівку. При цьому зовсім не важливо, кінець є ствердженням будь-чого, запитанням чи остаточно незавершеними роздумами. Вдалим варіантом завершення есе вважається використання афоризмів і цитат.

— В кінці твору подається перелік найважливішої використаної літератури та джерел (рекомендовано вказувати використані Інтернет-джерела, а не перелік сайтів).

Есе повністю або частково запозичені («скачані») з Інтернету чи передруковані з підручника, монографії, статті є плагіатом і не зараховуються.

Перелік тем для написання есе.

1. Опишіть, як Ви приймали рішення про те, яку професію обрати.
2. Людина, якою Ви найбільше захоплюєтесь – хто вона?
3. Як музика впливає на Ваше життя.
4. Гроші – інструмент чи мета життя?
5. Яку країну Ви хочете відвідувати знову і знову та чому саме?
6. Фраза, яка змінила моє життя.
7. Тести на особистість – допомагають знайти себе чи заганяють в рамки?
8. Як би я жив на 200 років раніше...
9. Гаджети зробили з людей зомбі – наскільки ми залежні від комп'ютерів та смартфонів?
10. Стокгольмський синдром чи позиція жертви.
11. Харасмент – що це і як боротися?
12. Булінг – що це і як боротися?

13. Синдром дефіциту уваги.
14. Що таке ефект Тетчер?
15. Синдром Доріана Грея
16. Ефект «Якоря»
17. Нема бажань. Що робити?
18. Чому проблеми здаються більшими, ніж вони є насправді?
19. 8 ознак того, що Ви любите свою роботу.
20. 7 способів, які допоможуть радіти життю.
21. Чому ми робимо одні й ті самі помилки?
22. Синдром Дирка Хамера.
23. Закон Кідмена
24. Закон Мерфі
25. Ефект Фреймінга
26. Закон Фолкленда

НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

Кожен студент має право написати один реферат на тему, яка вказується викладачем, що проводить лекційні заняття. Тема реферату вказується з огляду на необхідність поглиблення знань студента. Студент разом з викладачем формують перелік питань, що мають бути висвітлені у рефераті.

Тематика рефератів:

1. Зміст педології в контексті сучасного наукового простору
2. Психологія як наука про душу
3. Психологія в Україні.
4. Критичний підхід до психоаналізу З.Фрейда
5. Біхевіоризм як психологічна наука про поведінку
6. Основні положення гештальт-психології
7. Теорія рекапітуляції Холла-Болдуїна
8. Теорія дитячої сексуальності З. Фрейда

9. Епігенетична теорія Еріка Еріксона
10. Теорія провідної діяльності О.М. Леонтьєва
11. Трансперсональна психологія С.Грофа
12. Гіпноз і навіювання як феномен впливу.
13. Загадки сну та сновидінь.
14. Особливості екстрасенсорного сприймання.
15. Феноменальні можливості людської пам'яті.
16. Умови успішності запам'ятовування.
17. Критичність мислення та його продуктивність.
18. Проблема мисленнєвих стратегій.
19. Роль мовлення у протіканні психічних процесів.
20. Уява та інтуїція.
21. Особливості дитячої фантазії.
22. Емоції та сучасна художня творчість.
23. Психологія кохання.
24. Відмінності між людьми з сильною та слабкою волею.
25. Основні теорії особистості у зарубіжній та вітчизняній психології.
26. Проблема спрямованості особистості.
27. Поняття про психічний розвиток індивіда та формування особистості.
28. Характер і почерк.
29. Поняття фізіогноміки.
30. Геніальність як вищий ступінь розвитку здібностей.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

<i>№ з/п</i>	<i>Підручники, навчальні посібники</i>	<i>Кількість примірників у бібліотеці або на кафедрі</i>
Базова		
1.	Євдокімова О. О. Історія психології: навч. посіб./О.О. Євдокімова. - Вид. 2-ге, допов. – Харків: Константа, 2020. -320 с.	електронний варіант
2.	Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. – К. Ліра– К., 2020. – 564 с. http://surl.li/kslcq	електронний варіант
3.	Ільїна Н. М. Психологія: навч.посіб. / Н. М. Ільїна.	електронний

	К. Університетська книга, 2023. – 239 с.	варіант
4.	Москалець В. П. Психологія особистості: підручник. –К. Ліра – К.: 2021. – 364 с.	електронний варіант
5.	Загальна психологія : курс лекцій з навч. тест. завданнями : навч. посіб. у 2 ч. / І. В. Волженцева, Н. В. Харченко. Переяслав: Домбровська Я. М., 2021. Ч. 1. 394 с.	електронний варіант

Допоміжна

6.	Яковенко О. В. Практикум із загальної психології: [методичний посібник] / Національний університет Києво-Могилянська академія. Київ: Дірект Лайн, 2024. Ч. 5. С. 155-163.
7.	Атаманчук Н. М. Вікова психологія: Конспект лекцій для студентів денної форми навчання спеціальності 053 «Психологія». Полтава: НУ Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка, 2022. 120 с.
8.	Соціологія сім'ї та особистості: навч.-метод. посіб. для вивч. дисц. здобув. першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ден. та заоч. форм навч.; ДБТУ; каф. ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін; укладачі: І. С. Нечитайло, Н. Г. Грабар; ДБТУ. Харків, 2023. 72 с.
9.	Лукашевич М.П. Лукашевич О.М., Шандор Ф.Ф. Соціологія виховання: Підручник. 2-ге видання, доповнене і перероблене. Київ : Видавець ФОП Піча Ю.В., 2022. 240 с.
10.	Марчук А. В. Андрагогіка : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 300 с.
11.	Скворець В. О. Соціокультурний розвиток людства : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Соціологія» освітньо-професійної програми «Соціологія». Запоріжжя : ЗНУ, 2023. 104 с.
12.	Соціологія конфлікту: метод. вказівки для самостійного вивчення дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 054 «Соціологія»; уклад.: О. В. Борюшкіна; ДБТУ. Харків: 2023. 39 с.
13.	Етика та психологія ділових відносин: навчальний посібник / М. Прищак, О. Лесько. [2-ге вид., перероб. і доп.]. Вінниця : ВНТУ, 2023. 246 с.

14	Марцева Л.А. Педагогіка і психологія вищої школи: навч. посіб. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. 150 с.
15	Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ: Атіка, 2020
16	Марцева Л.А. Педагогіка і психологія вищої школи: навч. посіб. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. 150 с.

16	Педагогіка вищої школи: конспект лекцій. Відповідальний редактор В. О. Ананьїн. Київ : ІСЗЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 124 с.
10	Дубасенюк О.А. Інноваційні освітні технології та методики в системі професійно-педагогічної підготовки. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020.
11	Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: зб. тез доповідей учасників всеукр. наук.-практ. семінару. За заг. ред. О.Е. Коневщинської, О.В. Овчарук. Київ: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, 2021.